

Torsdagen den 20 januari

Kl. 14.00

*Om användningen
av kärnkraft efter
år 1985***§ 1 Om användningen av kärnkraft efter år 1985**

Herr statsministern FÄLLDIN erhöll ordet för att besvara herr *Palmes* (s) den 13 januari anmälda fråga, 1976/77:186, och anförde:

Herr talman! Herr Palme har frågat, om jag står fast vid mitt besked på radions presskonferens den 25 augusti förra året beträffande möjligheterna att avstå från användning av kärnkraft i Sverige efter år 1985.

Samma fråga har tidigare ställts av herr Carlsson i Tyresö. Regeringens föredragande i energifrågor, statsrådet Johansson, gav då en kortfattad redogörelse både för centerpartiets inställning i kärnkraftsfrågan och för de åtgärder som den nya regeringen vidtog fram till början av december för att ge energipolitiken en ny inriktning. Statsrådet Johansson förklarade samtidigt att både han och jag håller fast vid min bedömning på radions presskonferens i augusti, nämligen att en tioårsperiod bör vara fullt tillräcklig för att man skall kunna övergå till en energiförsörjning utan kärnkraft.

Jag utgår från att det är onödigt att upprepa hela det tidigare svaret till herr Carlsson i Tyresö. Sedan detta svar lämnades har regeringen offentliggjort direktiven till energikommissionen. I dess uppgift ingår bl. a. att utarbeta minst ett förslag till energiprogram, som bygger på en energiförsörjning utan kärnkraft. Vidare har den s. k. villkorspropositionen lämnats till riksdagen.

Slutligen vill jag peka på de avsevärda förstärkningar av stödet till energibesparande åtgärder inom näringslivet som regeringen har föreslagit i budgetpropositionen. Regeringen återkommer dessutom längre fram under riksmötet med en särskild proposition om bl. a. stödet till energibesparande åtgärder inom bostadsbyggandet.

Herr PALME (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Det innehöll, om än i väl inlindade fraser, beskedet att statsministern inte står fast vid uttalandet på radions presskonferens i augusti i fjol. Då hette det, och jag citerar ordagrant för att undvika alla missuppfattningar om vad som faktiskt yttrades: "Det är helt klart att vi vid utgången av den period för energipolitiken, som vi har diskuterat, alltså 1985, att det då inte skall användas någon kärnkraft i Sverige med vår modell. Och det kan ske tidigare också."

Nu har statsministern använt metoden att omformulera sitt uttalande från i fjol. Han har gjort om det till en bedömning, så att det bättre

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om användningen
av kärnkraft efter år
1985*

skall passa dagens taktiska dispositioner inom centern. Alla journalister fattade vid den tidpunkten uttalandet som ett besked, som ett löfte. Men de moraliska aspekterna på frågan skall jag nu icke ägna någon energi åt att kommentera. Låt mig i stället gå vidare i sak för att belysa det hela.

Under valrörelsen sade centerledaren Fälldin vid väldigt många tillfällen att det pågående uppförandet av de fem reaktorerna skulle avbrytas så snart avlösning av kontrakt medger detta. Det är ju lätt att avlösa kontrakt, men i själva verket fortsätter samtliga dessa byggen, och inte nog med det. I årets budget anslås miljardbelopp till utbyggnaden av kärnkraft.

Därmed har centern sedan valet i praktiken rört sig uppåt från noll till tio reaktorer. Sakligt sett är detta stora både principiella och praktiska steg att hälsa med tillfredsställelse. Det föreligger ingen principskillnad om man har 10, 11, 12 eller 13 reaktorer. Det är fråga om en saklig bedömning av vårt sannolika behov av elektrisk ström i mitten av 1980-talet. Skulle det inte rensa luften om regeringschefen gav ett ärligt besked, erkände att så är fallet och att det är detta som måste ligga till grund för en bedömning?

Låt mig fråga: Om man lägger ned miljardbelopp på att bygga kärnkraftsreaktorer måste väl ändå, med de reservationer vi alla gör, den grundläggande avsikten vara att dessa reaktorer skall användas för att producera elektrisk ström?

Herr statsministern FÄLLDIN:

Herr talman! Herr Palme vidhåller, liksom Ingvar Carlsson gjorde förra gången den här frågan diskuterades, att jag och Olof Johansson inte gett något ordentligt svar på frågan. Det är fel. Vi har båda sagt att vi håller fast vid den bedömning jag gjorde vid radions presskonferens, nämligen att det går att spara den mängd energi som svarar mot vad de 13 reaktorer socialdemokraterna tänker sig fram till 1985 förväntas producera. Vi har också kortfattat redogjort för vad den nya regeringen hittills har utträttat för att ge energipolitiken en ny inriktning.

De frågor herr Palme nu tar upp kan vi lämpligen diskutera i anslutning till att villkorspropositionen passerar riksdagen. Det går att spara energi i den omfattning jag har gett uttryck för, om man sätter in ett lämpligt inriktat sparprogram. Och den uppfattningen grundar jag bl. a. på de sparmöjligheter den gamla regeringen, under herr Palmes ledning, gav uttryck för i olika utredningar – och inte minst i informationsskriften till svenska folket under sommaren. Därför tror jag att det är oförsvarligt och oförsiktigt av herr Palme att i dag tala om omformuleringar, svek eller liknande från min sida beträffande vad som är möjligt att uppnå 1985, såvida herr Palme inte är inställd på att handla på det sätt en socialdemokratisk tidning rekommenderade härförleden. Det var den 21 september 1976 som man på Nya Norrlands ledarsida kunde läsa:

”I ett sånt läge måste varje partimedlem veta sin plikt. Torskåpen

ska stå på dag och natt. Värmeelementen kör vi för full speed mitt i sommaren. Vi badar varmbad varje morgon och kväll. Allt för att tvinga den borgerliga regeringen att ta ställning, och därmed klyvas.

Är vi överens?"

Är herr Palme överens med den socialdemokrat som uppmanade partimedlemmarna inom socialdemokratiet att handla på detta sätt?

Herr PALME (s):

Herr talman! För några minuter sedan ringde chefredaktören för Nya Norrland mig och sade att herr Fälldins pressekreterare varit i farten och fått tag i ett skämtsamt kåseri som varit infört i Nya Norrland. Han sade att det kommer Fälldin antagligen att använda i debatten. Då svarade jag chefredaktören: Nej, jag tror inte Fälldin nedlåter sig till att bygga sin argumentation på ett skämtsamt kåseri. Han kanske vill diskutera i sak. – Jag hade tyvärr fel.

Jag bryr mig inte om omformuleringen från löfte och besked till bedömning. Vi är så vana vid att de moraliska övertonerna nu tas bort. Jag går i stället över till den allvarliga saken.

Ni satsar i årets budget miljardbelopp på att bygga ut kärnkraften. Samtidigt som den borgerliga regeringen fortsätter utbyggnaden av kärnkraften, som enligt herr Fälldins olika bedömningar inte skall ge en enda kilowatt i utdelning 1985, går ni ut och tar upp miljardlån i utländska banker för att försöka klara ekonomin och talar om hur dåligt ekonomiskt ställt det är i landet.

Men hur kan man då satsa dessa miljardbelopp, när man själv säger att de aldrig kommer till användning? Vad kommer herr Fälldin att säga till industrin när den vill ha elektrisk ström för att vara med och betala tillbaka de utlandslån som de borgerliga nu fördubblar på ett år? Är det inte orimligt – och det är en direkt fråga – att begära av människorna att de skall tro på herr Fälldin när han hävdar att vi skall lägga ner miljard på miljard i investeringar i industrianläggningar, som sedan aldrig skall användas? Det är en mycket allvarlig fråga.

Herr statsministern FÄLLDIN:

Herr talman! Herr Palme vill inte ta ställning till uppmaningen i den socialdemokratiska tidningen utan försöker komma undan med att man skall ha förståelse för att det skämtas om en av vår tids viktigaste frågor, nämligen hur vi skall handskas med kärnkraften. Det är kanske ett uttryck för den inställning som herr Palme haft till dessa frågor från första början.

Vad beträffar talet om omformuleringar säger jag klart och tydligt att den bedömning som jag gav uttryck åt helt klart var den, att man med ett effektivt sparprogram sparar så mycket energi som de 13 reaktorerna väntas ge. Det har jag sagt också i dag. Jag kan väl inte göra mer än direkt ansluta till vad jag sade vid presskonferensen.

I vad gäller frågan om de miljarder som anslås vill jag säga: Läs vad

som står i tilläggspropositionen! Vi har inte beviljat medel i den utsträckning som herr Palme talar om. Det har angivits klara reservationer och redovisats tidtabeller för när besked i fortsättningen skall ges. Sedan skall ställning tas till dessa krediter.

Den stora skillnaden sedan villkorspropositionen blev känd är att man nu börjar fundera över om man över huvud taget skall bygga vidare. Herr Palme kan liksom jag läsa tidningarna och finna att det pågår diskussioner om detta.

Hur är det i besparingsfrågan, som herr Palme reste? I valrörelsen fick jag veta att det var ett hot mot sysselsättningen att gå besparingens väg. Nu lägger socialdemokraterna fram ett besparingsförslag för Norrbotten för att rädda sysselsättningen. Var vänlig och bestäm vilken väg ni skall följa!

Herr PALME (s):

Herr talman! Alla ledamöter här i kammaren är ändå medvetna om att vad den socialdemokratiska regeringen – som satsade på det mest ambitiösa sparprogram som något land har lagt upp, syftande till nolltillväxt i energiförbrukningen mot slutet av 1980-talet – ansåg icke förändras av något kåseri i en tidning.

Vi sade: Går vi fram för snabbt, hotar vi sysselsättningen. Men alla de fem reaktorbyggen som ni lovade att stoppa pågår för fullt, och ni anslår i årets budget miljardbelopp för att dessa byggen skall fortsätta. Då måste ni väl i grunden också anse att de skall användas. Jag gav herr Fälldin chansen att ge ett rent, rejält och ärligt besked, av innebörden att skillnaderna när det gäller denna utbyggnad inte är så stora, eftersom ni nu är uppe i tio reaktorer. Det bör rimligen tillhöra en regeringschefs uppgift att lämna den typen av besked.

Tala om hur det ligger till! Om ni vill bygga tio reaktorer och släpper till miljarder för det ändamålet, måste ni väl i grunden anse att dessa skall användas för att producera elektrisk ström. Så starkt är inte det svenska folkhushållet att vi kan kasta bort miljarder. Jag ger er alltså chansen att, så att säga i enighetens intresse, uttala att också ni har den uppfattningen – bygger vi reaktorerna, så menar vi också att de skall användas.

Herr statsministern FÄLLDIN:

Herr talman! Mycket kort!

Vi har på riksdagens bord lagt en villkorsproposition, som innebär att vi tar bort tillstånden att driva kärnreaktorer – de tillstånd som Palme och hans regering lämnade – och, ställd inför detta faktum, håller man nu på att ompröva sin situation.

Vi har i tilläggsstaten sagt: Vattenfallsverket får inte utan regeringens medgivande efter den 31 januari 1977 disponera medel för investeringar i kärnkraftsanläggningar eller för anläggningar med anknytning till kärnkraftsanläggningar eller för nyanskaffningar av kärnbränsle. Framställ-

ningen om att få använda medel för sådant ändamål skall inges till regeringen senast den 5 januari 1977 såvitt avser tiden 1 februari–31 mars 1977 och senast den 15 mars 1977 såvitt avser tiden 1 april–30 juni 1977.

De överläggningarna pågår. Herr Palme vet att kreditgivarna, med de villkor som den socialdemokratiska regeringen hade ställt för denna verksamhet, ansåg en kärnkraftsstation vara en god investering. Med de nya villkoren anser de att det är en så osäker placering, att de inte vill bevilja några lån enligt samma regler som tidigare. Märker inte herr Palme någonting av den nya inställningen? Märker inte herr Palme att vi sätter säkerheten främst? Det är på den grunden som diskussionerna nu förs.

I övrigt säger jag: Den här diskussionen tar vi i anslutning till villkorspropositionen.

Herr PALME (s):

Herr talman! Självfallet sätter också vi säkerheten främst.

Det kan säkert finnas många och viktiga skillnader i uppskattningarna om energipolitiken. Vi är starkt kritiska mot den planlöshet och den osäkerhet som präglar regeringens inställning i denna fråga och som har medfört stora ekonomiska förluster. Detta har lett till otrygghet för enskilda människor och till att arbetsledningen har rasrats för många företag.

Men just därför att ni nu bygger dessa tio reaktorer kunde ni väl kosta på er att erkänna, att i den specifika frågan om hur många reaktorer Sverige behöver år 1985 skillnaden mellan partierna i realiteten är ganska liten, sedan centern nu på ett par månader gått upp från noll till tio reaktorer!

Det borde ha varit ett intresse för regeringschefen att komma bort från de moraliska övertoner i debatten som han själv inte klarar till en diskussion av de faktiska skillnader i den sakliga bedömningen som kan föreligga. – Jag har för mig att det hör till det ansvar som följer med posten som regeringschef. I ett läge av ganska besvärliga omställningar i svensk industri behövs besked. Nu byggs tio reaktorer. Får de användas till produktion av elektrisk ström, som svensk industri kan räkna med? Det är den fråga jag ställt och ställer igen.

Herr statsministern FÄLLDIN:

Herr talman! Herr Palmes inställning i kärnkraftsfrågan är ju känd: Ni skall fortsätta att bygga kärnkraftverken.

Regeringens inställning är: Vi skall först vara säkra och veta att man kan behärska säkerhetsproblemen! Om herr Palme ställer upp på den linjen, att vi skall vara säkra på att kunna klara säkerhetsfrågorna, men ändå säger att vi skall fortsätta att bygga ut kärnkraften, då är han en lika stor slösare som någon annan. Lägg märke till att i och med att villkorspropositionen är antagen av riksdagen kommer den möjlighet att finnas för regeringen att handla som vi har begärt. Det är skillnaden.

Herr PALME (s):

Herr talman! Villkorspropositionen får vi studera sedan, men den har

*Om tidpunkten för
förslag till riksdagen
beträffande
reklam för alkohol
och tobak*

ju lagrådet dömt ut såsom onödig, eftersom regeringen redan har alla de befogenheterna. Jag har kallat den för kejsarens nya kläder, och det vidhåller jag, men detta får vi som sagt diskutera senare.

Vad jag har tagit fasta på här är att trots alla de åsiktsskillnader som vi kan ha är ju ändå alla partier – med undantag av kommunisterna – överens om att bygga tio reaktorer. Fem reaktorer är i funktion och fem byggs f. n., och ni anslår miljardbelopp till deras byggande.

Först och främst skall jag konstatera att på den här punkten är vi överens. Allt detta byggs. Då måste väl också den grundläggande avsikten vara att dessa miljarder icke skall vara bortkastade utan skall användas för att producera elektrisk ström till industrin och till hushållen.

Försök att rensa luften! Säg ut att om detta är alla partier i Sveriges riksdag – möjligen med undantag av kommunisterna – överens, när jag erbjuder er den chansen!

Överläggningen var härmed slutad.

§ 2 Om tidpunkten för förslag till riksdagen beträffande reklam för alkohol och tobak

Herr handelsministern BURENSTAM LINDER erhöll ordet för att besvara herr *Sellgrens* (fp) den 13 januari anmälda fråga, 1976/77:180, och anförde:

Herr talman! Herr Sellgren har frågat mig när proposition beträffande reklam för alkohol och tobak avses föreläggas riksdagen.

Tobaks- och alkoholreklamutredningen avlämnade sitt betänkande Reklam för alkohol och tobak i oktober 1976. Betänkandet remissbehandlas f. n. Remisstiden går ut den 15 februari i år. Innan remissbehandlingen är slutförd är det inte möjligt att ange tidpunkten för en proposition i ämnet. Det torde dock bli svårt att hinna avlämna en proposition som kan behandlas under detta riksmöte.

Herr SELLGREN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Det är många som med intresse ser fram emot den kommande propositionen, om ock från olika utgångspunkter.

En bred opinion är inte särskilt förtjust i utredningens förslag. Enligt utredningens uppfattning kan man nämligen f. n. inte hävda, att reklamen i påtaglig omfattning inverkar på totalkonsumtionen. Detta strider dock mot framlagda forskningsresultat. Så sent som i juli 1975 publicerade engelska forskare i tidskriften *European Economic Review* en undersökning rörande sambandet mellan tobaksreklam och tobakskonsumtion under åren 1957–1968 i Storbritannien. Resultaten tydde på att reklamen haft en statistiskt signifikant effekt på ökningen av försäljningen, vilket knappast är ägnat att förvåna. Man vill ju inte gärna tro att tobaks-

branschen skulle lägga ner väldiga belopp på reklam, om inte detta vore fallet.

På vilket sätt t. ex. tobaksreklamen påverkar människor är heller ingen hemlighet. Det kan vara fråga om att skapa eller vidmakthålla en statusladdad "image" av rökningen och dess sociala betydelse genom utnyttjande av olika subjektiva effekter, t. ex. avbildning av cigarretter mot en bakgrund av dyrbara kvalitetstyger eller användande av positivt värdeladdade ord om varans egenskaper, såsom "fyllig, rik smak", "len och mild" osv.

Redan det faktum, att allmänheten i massmedia ständigt exponeras för stort uppslagna påminnelser om att det finns "högklassiga" rökverk att köpa, är något som omöjligen kan vara utan verkan på totalkonsumtionen. Därför tycker jag att det är på något tvekelaktiga grunder utredningen har avvisat kravet på förbud mot annonsreklam och nöjt sig med förslaget, att samhället genom särskild lagstiftning skall ålägga näringsidkarna att iaktta speciell måttfullhet vid marknadsföringen.

Jag hoppas att statsrådet i sin proposition kommer att ta hänsyn även till sådana här synpunkter och i synnerhet ha i åtanke att i utredningen var branschintressen företrädde men inte folkrörelserna inom området.

Herr statsrådet säger till slut att det inte kommer någon proposition under det här riksmötet. När kommer den då under nästa – blir det under hösten?

Herr handelsministern BURENSTAM LINDER:

Herr talman! Vad jag säger är att innan remissbehandlingen slutförts är det inte möjligt att ange tidpunkten för framläggande av en proposition i ämnet, men att det sannolikt är svårt att hinna med en proposition under det här riksmötet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Meddelande om interpellationssvar

1976/77:61 om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Jag har att meddela att jag inte är i tillfälle att inom föreskriven tid besvara en interpellation av fru Håkansson om bättre samordning av resurserna för utbildning och praktikarbete för ungdom. Jag avser att besvara interpellationen under februari.

§ 4 Om arbetslagsfortbildningen med anledning av SIA-reformen

Fru statsrådet MOGÅRD erhöll ordet för att besvara fru *Johanssons* i Tidaholm (s) den 13 januari anmälda fråga, 1976/77:178, och anförde:

Herr talman! Fru Johansson i Tidaholm har frågat mig av vilka skäl regeringen har beslutat överge vårens riksdagsbeslut angående arbetslagsfortbildningen.

I propositionen (1975/76:39) om skolans inre arbete m. m. föreslogs att fortbildning skulle anordnas om de arbetssätt och arbetsformer som angavs i propositionen. Riksdagen hade inget att invända mot detta förslag. I propositionen uttalades att deltagarna borde rekryteras från olika verksamhetsområden, varigenom deltagarnas samlade erfarenhet skulle komma att berika fortbildningen.

Skolöverstyrelsen började därefter planera fortbildningen. I oktober 1976 inkom skolöverstyrelsen med en skrivelse till regeringen, vari framkom att lärarorganisationerna bestämt hade vänt sig mot att representanter för ekonomi- och kanslipersonal skulle delta i utbildningen. Planeringen av fortbildningen kom bl. a. härigenom att avstanna. Skolöverstyrelsen hemställde därför om förtydligande beslut eller åtgärder i övrigt som medförde att den i regeringsförslag och riksdagsbeslut avsedda utbildningen kunde påbörjas.

I beslut den 15 december 1976 har regeringen mot denna bakgrund erinrat om riksdagens beslut med anledning av propositionen om skolans inre arbete, enligt vilket företrädare för samtliga personalkategorier i skolan skall ha möjlighet att delta i den fortbildning jag nu talar om. Regeringen har dock samtidigt givit SÖ rätt att, efter samråd med berörda personalorganisationer och om fortbildningen inte kan påbörjas på avsett sätt, besluta att urvalet av deltagare får begränsas till företrädare för skolledning, lärar- och elevvårdspersonal, personal för studie- och yrkesorientering samt personal i förskole- och fritidsverksamhet som är verk samma inom det område rektorområdet omlfattar. Ekonomi- och kanslipersonal kan härigenom komma att utestängas från fortbildningen. Detta har inte varit avsikten då fortbildningen planerades.

Anledningen till regeringens beslut är en stark ambition att snarast få i gång fortbildningen. Endast om lärarorganisationerna även fortsättningsvis kommer att motsätta sig att kansli- och ekonomipersonal skall ha möjlighet att delta i fortbildningen kan denna påbörjas utan dessa personalkategorier. Om så visar sig bli fallet, kommer jag att verka för att annan fortbildning erbjuds dem.

Fru JOHANSSON i Tidaholm (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Det är med anledning av riksdagens tidigare beslut som jag har ställt frågan. Jag undrar varför regeringen frångår detta beslut?

Det räcker inte med att ha en stark ambition att lösa dessa problem.

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om arbetslagsfort-
bildningen med
anledning av
SIA-reformen*

utan man behöver även ha handlingskraft inom regeringen för att kunna genomdriva riksdagens tidigare beslut.

Lärarorganisationerna anser att denna fortbildning skall gälla endast skolledare och lärare. Andra grupper, som tillhör LO-kollektivet, vill lärarorganisationerna helt enkelt inte ha med i fortbildningen. Men i propositionen står det klart och tydligt angivet att deltagarna bör rekryteras från olika verksamhetsområden. Därigenom kommer den samlade erfarenheten att berika fortbildningen. Skolöverstyrelsen har vid planeringen av personallagsutbildningen utgått från att ingen personalkategori bör uteslängas från denna utbildning.

De grupper som nu blir utestängda på grund av regeringens beslut den 15 december 1976 är mycket viktiga för skolans fortsatta arbete. Det är grupper inom LO-kollektivet – anställd personal som tillhör Svenska kommunalarbetsareförbundet. De kommer inom sina arbetsområden – det gäller ekonomipersonal, skolvaktmästare och skolvårdar – i ständig kontakt med eleverna vid skolan. Många gånger i dagens skola utgör dessa personalgrupper en fast punkt för eleverna. De kanske är de enda människor som eleverna har att vända sig till i olika situationer.

Det är därför som jag undrar varför vi måste undanta denna viktiga personalgrupp när det gäller utbildningen. Det strider helt mot LO:s intentioner och mot den bärande tanken i SIA-reformen att i en fortlöpande process i samverkan mellan alla grupper i skolan förändra skolans inre arbete. Alla i skolan verksamma elever och personal måste vara delaktiga i utformningen av skolan som arbetsplats.

I SIA-skolan måste elevernas behov av kunskaper om arbetslivet få en framskjuten plats. Arbetslivskontakter kan ske genom arbetsplatsbesök eller genom direktkontakter i skolan med yrkesverksamma personer. Från LO-sidan menar vi att detta kan ses i ett sammanhang och att man därigenom kan markera skolans eget arbetsliv. Det bör användas som studieobjekt på samma sätt som man använder kontakter med yrkesverksamma. Här har alla personalgrupper en given uppgift att medverka med information om sina arbetsförhållanden. Detta skulle kunna utnyttjas som en pedagogisk resurs i skolan.

Man kan verkligen fråga sig vad eleverna kommer att få för uppfattning om sin egen arbetsplats, när de olika grupperna inte kan samarbeta inom den egna skolan. Om statsrådet inte kan få en ändring till stånd inom regeringen, så att det blir en återgång till riksdagsbeslutet, tycker jag att det är ungefär som att spela fotboll med ett halvt fotbollslag.

Fru statsrådet MOGÅRD:

Herr talman! Ingen blir utestängd, fru Johansson i Tidaholm, genom regeringens beslut. Regeringen har på allt sätt sökt främja att utbildningen kommer i gång. Vi bedömer det så, och jag märker att fru Johansson delar den bedömningen, att personallagsfortbildningen är en viktig del av SIA-beslutet och att – även om en utelämnad personallagsfortbildning inte kan äventyra genomförandet av SIA-reformen – det är ytterst an-

*Om polisens förhör
av politiska
flyktingar*

geläget för vad jag skulle vilja kalla SIA-andan, dvs. en känsla av gemensamt ansvar och samhörighet inom en skola och ett rektorsområde. att fortbildningen kommer till stånd.

De personalkategorier som fru Johansson talar om har stor betydelse i skolan. En huvudinvändning från lärarorganisationernas sida synes vara att det enligt dem föreligger en risk för att lärarpersonalen, som utgör den ojämförligt största personalgruppen inom ett rektorssområde, skulle få en alltför liten representation i de här lagen. Man anser sig också ha stöd för ett avvisande av ekonomi- och kanslipersonal i det förhållandet att riksdagen avsåg en motion från vänsterpartiet kommunisterna om att arbetsneheter skulle utvidgas till att omfatta samtliga personalgrupper inom skolan.

Regeringens svar på SÖ:s begäran om förtydligande av riksdagsbeslutet innebär att vi undanröjt varje möjlighet till missförstånd om vad riksdagsbeslutet innebär och att vi uppdragit åt SÖ att på den grundvalen fortsätta överläggningarna med lärarorganisationerna. Jag anser mig kunna ha förhoppningar om att man kommer fram till ett positivt resultat och att man därvid också finner en lösning som undanröjer risken för att lärarpersonalen skulle bli underrepresenterad.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om polisens förhör av politiska flyktingar

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara herr *Wästbergs* i Stockholm (fp) den 11 januari anmälda fråga, 1976/77:171, och anförde:

Herr talman! Herr *Wästberg* i Stockholm har frågat mig om jag delar uppfattningen att polisen bör avvakta med ingående förhör av politiska flyktingar tills dessa fått träffa vänner och juridiskt ombud.

Enligt utlänningslagstiftningen skall utlänning vid inresa från utomnordiskt land uppvisa sitt pass för polismyndighet. Han skall vidare lämna polisen de upplysningar som begärs. Kan utlänning inte styrka sin rätt att inresa, har polismyndigheten att bedöma om han skall avvisas. Om utlänningen gör gällande att han är politisk flykting och därför önskar fristad här i landet, skall frågan om avvisning underställas invandrarverket, om inte påståendet om politiskt flyktingskap är uppenbart oriktigt.

Om en utlänning gör gällande att han är politisk flykting måste han ange de förhållanden som han vill åberopa för att styrka påståendet om flyktingskap. Detta kan inte ske utan att ett förberedande förhör hålls med utlänningen i omedelbar anslutning till ankomsten.

Det är naturligt att polisen ställer de frågor som kan behövas för att klarlägga saken. Det förberedande förhöret vid ankomsten blir som regel förhållandevis kort. Ett mera ingående förhör hålls normalt senare

som ett led i den utredning som behövs som underlag för invandrarverkets beslut i ärendet.

Det är naturligtvis angeläget att all rimlig hänsyn tas till en utlänning som anländer till Sverige och åberopar politiskt flyktingskap. Situationen måste ju i många fall upplevas som mycket pressande för honom. Men det är också viktigt att polisen får tillräckligt underlag för att ta ställning till frågan om utlänningen skall få tillträde hit. En rimlig avvägning mellan de olika intressena är enligt min mening att utlänningen – vare sig han i förväg aviserat sin ankomst eller inte – får finna sig i att preliminärt höras om sin situation och om sina motiv för att komma hit, innan han får tillträde till landet. Något hinder för ombud att närvara vid förhör föreligger inte.

Herr WÄSTBERG i Stockholm (fj):

Herr talman! Jag vill tacka justitieministern för svaret, som kanske inte utmärktes av Sven Romanus sedvanliga klarhet.

Bakgrunden till min fråga är en rad allvarliga problem som politiska flyktingar som kommit till Sverige haft.

Låt mig ta ett exempel. En politisk fånge släpptes för några månader sedan från ett brasilianskt fängelse efter mångårig internering. Han fördes direkt från fängelset till planet. Svenska sektionen av Amnesty International fick ett förhandsmeddelande, for ut till Arlanda och bad polisen att ta det lugnt. Ingen visste ju i vilken fysisk och psykisk kondition flyktingen befann sig.

Polisen avvisade denna begäran. Man menade att man hade sina regler att följa. Flyktingen utsattes för en dryg timmes pressande förhör.

Det finns tyvärr många andra exempel. Flera har påtalats av Amnesty och Svenska flyktingrådet.

Det här är ett system som alltför ofta leder till en helt meningslös psykisk tortyr av människor som redan har fått mer än sin beskärda del av ångest och lidande.

Dessutom är dessa omedelbara förhör ofta mer en komplikation än en hjälp i det fortsatta utredningsarbetet. Jag har själv träffat flera politiska flyktingar som när de mött den svenska polisen inte vågat klart tala om att de är politiska flyktingar.

Det är heller inte så konstigt: En människa som kommer hit som flykting från ett terrorvälde där polisen varit diktaturens förlängda arm känner ofta inte det rätta förtroendet för poliser. Och när polisen sedan frågar om politisk aktivitet svarar flyktingen ofta nej. Det krävs mycket arbete och flera förhör för att få fram den korrekta bilden.

Vad värre är: Vi vet ingenting om i hur många fall missförstånd av detta slag lett till att människor som varit politiska flyktingar avvisats från Sverige. Här kan tragedier ha skett i det tysta.

Vad som skulle behövas är en kort skriftlig information vid alla gränstationer som på de flesta språk talar om vad en flykting har för rättigheter, vilka lagar som gäller vid politiskt flyktingskap etc., och som flyktingen borde få läsa före förhöret.

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om polisens förhör
av politiska
flyktingar*

Dessutom bör passpolisen få instruktion om att i möjligaste mån undvika pressande förhör med politiska flyktingar. När det gäller alldeles klara fall, där polisen är förhandsaviserad om att flyktingen kommer, bör förhör helt kunna anstå tills flyktingen fått träffa väntande vänner.

Jag frågade justitieministern om han instämde i detta. På den frågan fick jag faktiskt inget svar.

Justitieministern anförde att något hinder för ombud att närvara vid förhör inte finns. Jag vill fråga hur den ståndpunkten skall kunna omvandlas till praktik om flyktingen inte får ta kontakt med t. ex. väntande vänner innan han eller hon förs till förhör.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Jag kan hålla med herr Wästberg i Stockholm om att det är angeläget att man inte utsätter utlänning som kommer hit för förhör som kan uppfattas som pressande. Men vad jag ville framhålla i mitt svar var att man inte kan komma ifrån att hålla ett preliminärt förhör redan vid ankomsten. Det ytterligare förhör som sedan behövs kan alltså anstå.

Jag vill i det sammanhanget nämna att under budgetarbetet har aktualiserats införande av särskilda utredningscentraler i de tre största polisdistrikten. Dessa centraler skall företa utredningar i flyktingärenden, främst sådana som rör politiskt flyktingskap. Centralerna skall också bistå andra polisdistrikt i ärenden av aktuellt slag. Jag avser att föreslå att sådana utredningscentraler inrättas för att effektivisera utredningarna i utlänningsärenden. I så fall är det möjligt att de preliminära förhören, som hålls redan vid ankomsten, kan bli mera kortfattade.

Vidare vill jag understryka att om utlänningsens fysiska eller psykiska tillstånd inte medger att förhör hålls kan förhör naturligtvis inte ske vid ankomsten.

Herr WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag är glad över att justitieministern så klart har sagt att pressande förhör bör undvikas vid ankomsten. Jag tycker också att det är ett mycket positivt initiativ att inrätta särskilda utredningscentraler i flyktingärenden, eftersom det ofta har varit brist på kunskap och utbildning på dessa områden hos polisen som har legat bakom problemen.

Jag håller med om att det i dag sannolikt är nödvändigt med ett kort preliminärt förhör vid gränsen. Men då återstår två frågor: Bör inte förhöret, i de fall där polisen har fått förhandsavisering om att en politisk flykting anländer och vet vem det rör sig om, kunna helt slopas eller göras mycket summariskt? Och hur skall en flykting kunna biträdas av ombud vid förhöret om han inte får träffa väntande vänner när han kommer till Sverige?

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! I anledning av den första frågan vill jag upplysa om

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om skydd för den
enskildes integritet
vid avlyssnande av
polisens kommuni-
kationsradio*

att när en flykting har uttagits och överförs till Sverige enligt rege- ringsbeslut eller kommer hit med gällande visering behöver han inte bli föremål för polisförhör i anslutning till inresan.

Om ett preliminärt förhör måste hållas redan vid flyktingens ankomst och han inte har tillgång till vänner, kan man naturligtvis inte vänta med förhöret tills det kommer någon. Jag förstår inte hur det praktiskt skall kunna ordnas på annat sätt än som det är nu.

Herr WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Det är sant att svensk flyktingpolitik delvis bygger på ett kvoteringsystem. Men det är ett tidskrävande system, och man hinner ofta inte med. Det finns fall där privata grupper i Sverige har hjälpt en flykting från ett diktaturland till Sverige. Det rör sig om människor som är kända som politiskt förföljda, och passpolisen får förhandsvisering om ankomsten. Då bör förhöret kunna göras mycket kort eller slopas.

Det finns fall där vänner och ombud har stått utanför grindarna vid gränsstationen och väntat men inte fått komma in och vara med vid förhöret, därför att flyktingen inte vet att de står där och väntar. Det rör sig om flyktingar som har förts hit direkt från fängelset.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om skydd för den enskildes integritet vid avlyssnande av polisens kommunikationsradio

Herr justitieministern ROMANUS erhöll ordet för att besvara herr Janssons (s) den 11 januari anmälda fråga, 1976/77:175, och anförde:

Herr talman! Herr Jansson har frågat mig om jag anser att den enskildes integritet kan komma i fara genom att obehöriga avlyssnar polisens kommunikationsradio och om jag är beredd att vidta åtgärder för att skydda den enskildes integritet på detta område.

Som herr Jansson har påpekat kan man i den öppna handeln köpa radiomottagare med vilka man kan avlyssna polisens kommunikationsradio. Det är inte förbjudet enligt svensk lag att försälja och inneha sådana apparater.

Att polisens kommunikationsradio avlyssnas av andra än poliser är enligt min mening otillfredsställande av flera skäl. Den brottsbekämpande verksamheten försvåras genom att brottslingarna via polisradion kan följa polisens arbete. Lika allvarligt är det att polismeddelanden om självmordsförsök, barnmisshandel etc. på detta sätt kan komma att spridas bland allmänheten och således innebära risker för enskildas integritet.

Även polisen är medveten om de risker som är förenade med att polisradion avlyssnas av allmänheten. I någon mån minskas riskerna genom att polisen av praktiska skäl försöker formulera sina meddelanden över

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om skydd för den
enskildes integritet
vid avlyssnande av
polisens kommuni-
kationsradio*

polisradion så kortfattat som möjligt. I detta sammanhang vill jag nämna att man i polisradion ibland använder sig av sifferbeteckningar för de vanligaste typerna av polisuppdrag. Dessa sifferbeteckningar hämtas från den blankett som används i radiocentralen för att dokumentera uppdrag som lämnas via polisradion.

Några föreskrifter om att polisen i sina radiomeddelanden på detta sätt skall använda sig av koder finns inte. Det är inte heller möjligt att i det praktiska polisarbetet alltid arbeta med kodmeddelanden. Ett särskilt kodsysteem för de nu ifrågakarande radiomeddelandena skulle dessutom bli mycket svårhanterligt särskilt som koderna måste bytas jämförelsevis ofta för att förhindra att kodbeteckningarna blir kända utanför polisen.

Det är knappast heller möjligt att förbjuda försäljning eller innehav utan särskilt tillstånd av radiomottagare med vilka man kan avlyssna polisradion. Det finns i dag sannolikt ett mycket stort antal sådana mottagare spridda bland allmänheten. Några större svårigheter lär inte heller möta för den radiointresserade att själv bygga sig en sådan mottagare. Ett förbud kan därför inte beräknas få någon nämnvärd effekt.

Allmänhetens avlyssning av polisradion kan motverkas genom talkryptering. Därigenom blir det mycket svårt för obehöriga att avlyssna polisradion. Den som vill följa radiotrafiken måste ha en dyrbar mottagare som ingår i krypteringsutrustningen. Dessutom måste man känna till den kod som tillämpats vid krypteringen. Gör man inte det erfordras en synnerligen avancerad dataanläggning för att kunna forcera krypteringen. Polisen har utrustning för talkryptering i Stockholm och Göteborg.

I årets budgetproposition har regeringen beräknat medel för ett helt nytt radiosystem i Malmö polisdistrikt. Vidare har regeringen i samma proposition föreslagit beställningsbemyndigande som innebär att hela Stockholms polisdistrikt under budgetåret 1978/79 och hela Göteborgs polisdistrikt under budgetåret 1979/80 kommer att utrustas med nytt radiosystem. I planeringen för detta nya avancerade system ingår talkrypteringsutrustning för samtliga polisens enheter. I samband med införandet av detta radiosystem kommer den talkrypteringsutrustning som nu finns i Stockholm och Göteborg efter hand att föras ut för användning i övriga delar av landet. I budgetpropositionen begär regeringen också medel för viss ytterligare krypteringsutrustning i det nuvarande systemet.

Jag har erfarit att rikspolisstyrelsen fortlöpande följer den tekniska utvecklingen på området för att om möjligt påskynda införandet av talkrypteringsutrustning i övriga polisdistrikt.

Herr JANSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Svaret är ju positivt, i varje fall i så måtto att justitieministern känner oro för utvecklingen när det gäller avlyssningen av polisens kommunikationsradio. Jag har ställt frågan mot bakgrunden av att den här av-

lyssningen tycks ha fått en sådan omfattning i vårt land att man har anledning att känna oro, inte minst för den enskildes integritet.

Inträffade händelser som exempelvis polis, läkare och annan personal är ålagda sträng tystnadsplikt omkring kan uppenbarligen bli allmän egendom och spridas till offentligheten på det här sättet.

Jag har här i min hand en broschyr där man i bästa James Bond-stil gör reklam för de här anläggningarna:

handic

007

Polismonitor

”Med rätt att avlyssna”

Med den avsättning som dessa artiklar fått på marknaden är det klart att företagen gör ekonomiska vinster på dem. När man går ut med sådana här reklambroschyrer ökar naturligtvis omsättningen ytterligare.

I denna broschyr finns också beträffande samtliga polisdistrikt i landet detaljerade uppgifter om vilka kanalkoder som polisen använder. Man får uppgift om vilka kristaller som man skall beställa för att kunna lyssna på de olika polisdistriktens kommunikationsradio.

Det som är allvarligast – och som jag också tog upp i min fråga – är att man lämnar ut polisens förkortningar och koder beträffande såväl inträffade händelser som vidtagna åtgärder. Som jag pekade på i min fråga står kod 29 för självmordsförsök. Det får emellertid inte vara så att grannarna i kvarteret genom polisradion skall kunna ta reda på att Svensson i trean har blivit så deprimerad att han försökt begå självmord.

Enligt uppgifter från polisen är det tydligen så, som också justitieministern själv säger, att det är svårt att *bedriva brottsbekämpning och spaning* beroende på att naturligtvis även de människor som sysslar med avancerad brottslig verksamhet skaffar sig sådan här utrustning. Det försvårar i hög grad polisens arbete.

Jag har fått ett brev från polischefen i Skellefteå, Filip Gerhardsson. Han har låtit sig intervjuas i en tidning, där han säger följande:

”Om vi polismän så att säga från mun till mun yppade en del saker som rör vårt arbete till utomstående – då skulle vi riskera att åtalas för tjänstefel. Men samtidigt kan kanske 1 500–2 000 privatpersoner via polisradion få reda på precis samma saker! Det är egentligen eländigt att vi i Sverige lär ha världens bästa polisradio – system -70 – och att vi sedan inte skall kunna utnyttja den i full utsträckning!”

Jag tackar för svaret, men jag tycker att de åtgärder som justitieministern talar om inte leder så värst långt. Jag skulle gärna vilja höra litet mer om vilka åtgärder justitieministern tänker vidta för att bättre komma till rätta med dessa missförhållanden.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! Jag vill gärna vitsorda herr Janssons uppgift att detta är ett allvarligt problem. Men som jag i mitt ganska utförliga svar har försökt visa är det inte lätt att komma till rätta med det.

Nr 57

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om skydd för den
enskildes integritet
vid avlyssnande av
polisens kommuni-
kationsradio*

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om skydd för den
enskildes integritet
vid avlyssnande av
polisens kommuni-
kationsradio*

Man har ett behov av att genom polisradion kunna tillkalla polis så fort som möjligt vid inträffade händelser. Att förhindra att de kortfattade uppgifter som där lämnas kommer till andras kännedom skulle innebära att man införde förbud mot innehav av radiomottagare. Det innebär i sin tur en inskränkning i den enskildes frihet.

Den lösning som jag har nämnt i mitt svar är att man skulle skaffa krypteringsapparatur. Som framgår av svaret är man på god väg. Men det är en ganska dyrbar åtgärd.

Herr JANSSON (s):

Herr talman! I likhet med justitieministern är jag medveten om att det säkerligen inte är möjligt att införa ett förbud mot försäljning av dessa apparater. Vi kan inte heller förbjuda människor att lyssna på radio. Det är alltså inte något sådant jag egentligen är ute efter.

Poliserna förklarar att de har svårigheter att genomföra sitt jobb därför att de vet att de är avlyssnade. I stället för att använda kommunikationsradio får man nu kalla in personalen till sambandscentraler och ge muntliga meddelanden där, vilket i hög grad försvårar verksamheten.

De talkrypteringsanläggningar som justitieministern talade om är visserligen dyrbara men väldigt nödvändiga för att komma till rätta med dessa ting. Rikspolisstyrelsen har i årets budget av justitieministern begärt 900 000 kr. för inköp av krypteringsanläggningar, men justitieministern anvisar bara 50 000 kr. för detta ändamål. På det området måste man emellertid vidta åtgärder. Folk kan gärna sitta och lyssna på polisradion – det kan vi nog inte göra någonting åt – men det måste vara ett legitimt intresse för samhället att polisen får resurser för att skydda sig mot att bli avlyssnad. För det fordras kraftåtgärder, och jag vill fråga justitieministern om det inte vore bättre att göra omprioriteringar. Pengarna till några av de föreslagna polistjänster i Stockholm som man enligt polischefen själv tydligen inte har möjlighet att tillsätta kunde kanske i stället användas till krypteringsutrustning, som ju är ganska dyrbar men säkerligen absolut nödvändig.

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! För att visa hur stora kostnader det rör sig om kan jag nämna att utbyggnaden av personradiosystemet i Malmö enligt budgetpropositionen går på över 5 milj. kr. och beställningsbemyndigande för Göteborg och Stockholm på litet över 13 miljoner resp. 8 miljoner. Dessa belopp är alltså upptagna i budgetpropositionen.

Herr JANSSON (s):

Herr talman! Det är riktigt, men när det gäller krypteringsanläggningarna är det ju på det sättet, som jag sade tidigare, att rikspolisstyrelsen har begärt 900 000 kr. för ändamålet medan justitieministern anvisar 50 000. Tycker justitieministern att det är en lämplig avvägning som har skett på det här området?

Herr justitieministern ROMANUS:

Herr talman! I dessa system ingår krypteringsutrustning för samtliga enheter inom polisen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Om tillämpningen av lagen om tillfälligt omhändertagande

Herr socialministern GUSTAVSSON erhöll ordet för att besvara herr Gustavssons i Eskilstuna (s) den 10 januari anmälda fråga, 1976/77:165. och anförde:

Herr talman! Herr Gustavsson i Eskilstuna har frågat mig om jag ämnar vidta åtgärder för att snabbt undanröja alla oklarheter i vad det gäller reglerna för social myndighets hantering av uppgifter om omhändertagande enligt lagen om tillfälligt omhändertagande (LTO).

Enligt 3 § LTO skall den omhändertas av polisman som genom sitt uppträdande stör allmän ordning eller utgör omedelbar fara för denna, om det är nödvändigt för att upprätthålla ordningen. Omhändertagande kan också ske när det fordras för att avvärja straffbelagd gärning.

Utredning skall göras om den omhändertagnes personliga levnadsförhållanden, i den mån behov av sådan utredning kan antas föreligga. Utredningen skall om möjligt göras av företrädare för social myndighet. Avsikten med utredningen skall vara att ta reda på, om den omhändertagne är i trängande behov av hjälp eller stöd från samhällets sida.

Registrering av personer som har omhändertagits enligt LTO får inte göras hos polisen. Detta framgår av uttalanden vid lagens tillkomst och av anvisningar som har utfärdats av rikspolisstyrelsen.

Däremot finns inga föreskrifter om hur socialmyndigheterna skall hantera uppgifter som kommer in om personer som har omhändertagits av polisen. Över huvud taget saknas generella föreskrifter om i vilken utsträckning och på vad sätt registrering av uppgifter skall ske hos de sociala myndigheterna. Det är därmed närmast en lämplighetsfråga vad som skall registreras hos sådan myndighet.

De sociala myndigheterna får enligt vad utvärderingarna visar i viss utsträckning rapporter från polisen om omhändertaganden enligt LTO även i fall då någon social utredning inte har gjorts. Polisen är också enligt 10 § nykterhetsvårdslagen och 93 § barnavårdslagen skyldig att i vissa fall underrätta de sociala myndigheterna om omhändertagna som har varit alkoholpåverkade resp. kan vara i behov av ingripande av barnavårdsnämnd. Polisen har dessutom enligt 3 § polisinstruktionen en allmän skyldighet att underrätta social myndighet om förhållande som bör föranleda åtgärd. I andra fall kan polisen finna skäl att underrätta de sociala myndigheterna när det är tveksamt om den omhändertagne enligt LTO:s bestämmelser är i behov av hjälp eller stöd och de sociala myndigheterna inte finns till hands för att genast undersöka detta.

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om tillämpningen
av lagen om
tillfälligt omhän-
dertagande*

På sina håll lär det ha förekommit att polisen rutinmässigt har skickat rapporter om omhändertaganden till de sociala myndigheterna. Det har aldrig varit meningen att LTO skall tillämpas på detta sätt. Enligt vad jag har inhämtat kommer frågan att behandlas i samband med den bearbetning av tillämpningsföreskrifterna som nu pågår inom rikspolisstyrelsen.

I det fall en inkommen rapport leder till utredning hos den sociala myndigheten är det naturligt att rapporten får ingå i den akt som läggs upp över ärendet. I andra fall bör enligt min mening de sociala myndigheterna undvika att samla de inkomna rapporterna. Under alla förhållanden anser jag mot bakgrund av uttalandena vid LTO:s tillkomst att det är olämpligt att förvara rapporterna på ett sådant sätt att de bildar ett register.

Inom socialstyrelsen överväger man f. n. att gå ut med ett särskilt meddelande till de sociala myndigheterna i de frågor som jag nu har berört. Jag kan slutligen nämna att enligt vad jag har erfarit kommer socialutredningen i samband med sitt slutbetänkande inom kort att föreslå viss lagstiftning beträffande registerföringen hos social myndighet.

Herr GUSTAVSSON i Eskilstuna (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

Syftet med frågan har inte varit att återigen ta upp en LTO-debatt. Om jag förstått saken rätt har tanken bakom lagen varit att skydda människor. Huruvida verkningarna har blivit så goda har diskuterats, men det är en annan debatt. Helt klart bör vara att den kännedom om omhändertagande som naturligtvis polisen har och social myndighet behöver få för att på bästa sätt kunna stödja och hjälpa inte får lämnas vidare och därigenom bli till skada för den som tillfälligt omhändertagits.

Som jag kunnat uppfatta saken på grundval av pressuppgifter har inte bestämmelserna kunnat uppfattas som tillräckligt entydiga. Socialministern har bekräftat detta.

Dessa bestämmelser måste vara absolut otvetydiga. Detta är ett oeftergivligt krav med hänsyn både till den som blivit föremål för åtgärden och till den som har att närmast svara för de sociala stödåtgärderna. Därför ställde jag min fråga till socialministern, som har verktygen för att skapa klarhet.

Socialministern har meddelat att socialutredningen överväger att komma med vissa förslag i vad gäller registerföringen. Det är gott och väl. Men debatten om registerföringen har kanske blivit litet överbetonad i sammanhanget. Polisen måste givetvis kunna visa svart på vitt på vad man gjort, och de sociala myndigheter som skall stödja och hjälpa behöver informationer och anteckningar. Det viktiga är hur man utnyttjar de uppgifter som finns och hur sekretessen fungerar.

Får jag, herr socialminister, tolka svaret så, att man kan vänta ett klarläggande från utredningen inte bara i vad gäller registerföringen? Har social-

ministern för avsikt att när propositionen skall skrivas behandla saken så att det blir full klarhet i fråga om uppgifters överlämnande från myndighet till myndighet?

Jag hade nog varit mera tillfreds om socialministern kunnat upplysa om innehållet i det särskilda meddelande som socialstyrelsen överväger att gå ut med till de sociala myndigheterna. Jag tycker det vore bättre om socialministern kunde ge ett klart besked om att socialstyrelsen, i väntan på vad som skall ske efter det att socialutredningen slutfört sitt arbete, kommer att lämna ett meddelande till de lokala sociala myndigheterna om hur dessa frågor skall handläggas.

Herr socialministern GUSTAVSSON:

Herr talman! Jag är medveten om de svårigheter som frånvaron av bestämmelser på detta område innebär för de sociala myndigheterna. Det framgick av mitt svar att det hela hänger samman med att man hittills lämnat frågan om formen för registrering hos dessa myndigheter oreglerad. Enligt vad jag fått uppgift om kommer socialutredningen i sitt betänkande att behandla de här frågorna relativt utförligt och lägga fram förslag till viss lagstiftning. Det är min förhoppning att vi därmed kommer att få en bättre ordning.

Som jag också nämnde i mitt svar pågår en bearbetning av tillämpningsföreskrifterna inom rikspolisstyrelsen.

Frågan i övrigt, alltså vad som karakteriserar ett register, bör kanske besvaras i annat sammanhang. Rent allmänt kan jag emellertid säga att när det gäller den sak som vi nu diskuterar – nämligen att det hos socialförvaltningen uppstår ett register med olika uppgifter – hoppas jag att vi skall komma fram till en bedömning och ett förslag som kan leda till de åtgärder och förhållanden som herr Gustavsson i Eskilstuna här har efterlyst.

Herr GUSTAVSSON i Eskilstuna (s):

Herr talman! Det är utmärkt med förhoppningar, men jag vill upprepa att jag skulle vara mera tillfreds om socialministern klart ville tala om att det till handläggande myndigheter utan dröjsmål skall gå ut meddelande om hur man har att förfara med dessa frågor.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om en översyn av befolkningsutvecklingen

Herr socialministern GUSTAVSSON erhöll ordet för att besvara herr *Biörcks* i Värmdö (m) den 10 januari anmälda fråga, 1976/77:167, till herr statsministern, och anförde:

Herr talman! Herr *Biörck* i Värmdö har frågat statsministern om tidpunkten nu är inne att göra en förnyad översyn av befolkningsutvecklingen i vårt land, med beaktande särskilt av orsakerna till och kon-

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om en översyn av
befolkningsutveck-
lingen*

sekvenserna av de sjunkande födelsetalen. Frågan har överlämnats till mig för att jag skall besvara den.

I Sverige föddes 98 000 barn år 1976. Det innebär en minskning med närmare 6 000 i förhållande till år 1975. Det allmänna födelsetalet, vilket räknas i procent och utgörs av antalet födslar per 1 000 av medelfolk-
mängden, har därmed sjunkit till 11,9 för år 1976. Folkmängden i Sverige har dock ökat under år 1976, dels till följd av ett visst födelseöverskott, dels till följd av att invandringsöverskottet år 1976 var förhållandevis stort.

Enligt min mening finns det inte anledning att f. n. aktualisera en översyn av befolkningsutvecklingen som en fristående fråga. Däremot finns det anledning att ägna stor uppmärksamhet åt insatser på områden som har betydelse för befolkningsutvecklingen. En önskvärd positiv be-
folkningsutveckling i vårt land hänger enligt min mening främst samman med våra möjligheter att skapa ett barn- och familjevänligt samhälle. Regeringen har i regeringsdeklarationen på olika områden redovisat en rad konkreta åtgärder för att föra vidare en socialt inriktad reformpolitik och för att värna och utveckla vårt fria och öppna samhälle.

I regeringsdeklarationen har lagts fast att det familjepolitiska reform-
arbetet skall fortsätta i den takt som våra ekonomiska resurser medger. Det ekonomiska stödet till barnfamiljerna i form av allmänna barnbidrag och bostadsbidrag skall förbättras. Småbarnsföräldrar skall ges lagfäst rätt till kortare arbetstid och förlängd tjänstledighet. Föräldraförsäkringen byggs bl. a. ut med rätt till ytterligare ledighet motsvarande två månader på heltid. Den kompletteras med ett vårdnadsbidrag till småbarnsför-
äldrar.

Serviceen för barnfamiljerna skall förbättras. En allmän föräldrautbild-
ning byggs ut av stat, landsting och kommun i samverkan. Samhällets barnomsorg byggs ut med 100 000 nya daghemsplatser och 50 000 nya fritidshemsplatser under perioden 1976–1980. Kvaliteten i samhällets ser-
vice för barnfamiljerna förbättras.

Rätten för alla till en god bostad och angelägenheten av att förbättra
bristfälliga boendemiljöer har skrivits in i regeringsdeklarationen. Arbetet för jämställdhet mellan kvinnor och män påskyndas. Villkoren för del-
tidsarbetande förbättras.

Väsentliga steg för att genomföra denna politik tas genom förslag i
årets budgetproposition och genom förslag i särskilda propositioner i vår
till riksdagen. De riktlinjer för reformpolitiken som regeringen har angivit
i regeringsförklaringen kommer enligt min mening att skapa ett barn-
och familjevänligare samhälle. Genom att på detta sätt förbättra förhål-
landena för de familjer som vill ha barn skapar vi också goda förut-
sättningar för en tillfredsställande befolkningsutveckling.

Herr BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Jag vill tacka socialministern för hans beredvillighet att
ta på sig uppgiften att svara på min fråga, som gällde befolkningsut-

vecklingen i dess helhet i vårt land.

De sjunkande födelsetalen har sedan någon tid givit upphov till en diskussion i massmedia, där saklig information om fakta inte sällan bemötts med emotionella utbrott, i vilka man, enligt min uppfattning, vänt blicken från de verkliga problemen och hängett sig åt önsketänkande och skenlösningar.

Socialministern hänvisar i sitt svar bl. a. till regeringsdeklarationen. Denna talar om trygghet för *alla* generationer och utlovar en fortsättning av det familjepolitiska reformarbetet, en utbyggnad av barnomsorgen och en förbättring av barn- och bostadsbidragen.

Trots successiva förbättringar i barnomsorgen under senare år har vi emellertid fått uppleva en sänkning av födelsetalen från 114 500 år 1971 till 98 000 år 1976, dvs. 16 500 färre barn årligen efter en tidrymd av endast sex år. Som jämförelse kan nämnas att den minskning av födelsetalen, som år 1934 föranledde makarna Myrdals bok *Kris i befolkningsfrågan*, endast utgjorde 13 000 under en sjuårsperiod, dvs. rätt mycket mindre tal än de nu aktuella.

Regeringsdeklarationen, där det står många värdefulla saker, säger däremot ingenting om det väsentliga i min fråga, nämligen *orsakerna* till nedgången i födelsetalen och *konsekvenserna* härav för befolkningsutvecklingen. "Tryggheten för alla generationer" kan, såvitt jag förstår, inte uppnås om inte de yngre generationerna är tillräckligt stora för att kunna infria de äldres och gamlas förväntningar att deras pensioner skall få ett reellt innehåll, särskilt då att det skall finnas de tjänster i fråga om vård och omsorg som de behöver. Det är enkelt att säga – som somliga nyligen har gjort – att sådant får klaras genom invandring. Men invandrare har sina egna gamla att sörja för, här eller i sitt hemland, och blodet är vanligen tjockare än vattnet. Vi har nog själva en skyldighet att sörja för våra gamla. Ingen som arbetar inom sjukvården kan undgå att erfara tragiken i att bli gammal utan anhöriga, utan att ha någon som "bryr sig om" eller kommer på besök.

Ordet "familj" har på senare år fått en trång innebörd i vårt land. "Familjepolitiken" handlar huvudsakligen om småbarnsföräldrar. Kanske är det på tiden att återge familjebegreppet den vidare och riktigare innebörd som det tidigare hade. Sverige är i dag på väg att bli ett fyragenerationssamhälle – det första som någonsin funnits – och vi måste tänka igenom vad det innebär och kommer att innebära.

Jag föreställde mig att en regering, som i sin kärnkraftspolitik visat en så stark känsla för människans biologiska villkor, också skulle vara i besittning av en motsvarande känsla för själva det mänskliga livets fortplantning genom generationerna och betrakta detta som en lika stor och lika viktig fråga.

Herr talman! Trots den allmänt positiva karaktären i socialministerns svar, där jag särskilt tar fasta på hans uttalande om "en önskvärd positiv befolkningsutveckling i vårt land," undrar jag ändock stilla, om inte socialministern något underskattat frågans vikt. Jag vill bara uttrycka

*Om åtgärder mot
nya stormarknader*

en förhoppning att socialministern, trots sin stora arbetsbörda, när han fått mer än en vecka på sig skall ägna frågan ytterligare uppmärksamhet tillsammans med regeringens övriga ledamöter.

Herr socialministern GUSTAVSSON:

Herr talman! Herr Biörcks i Värmdö fråga gällde om vi är beredda att göra en översyn av befolkningsutvecklingen i vårt land. I mitt svar har jag pekat på en mängd åtgärder som bör kunna bidra till en mera positiv befolkningsutveckling. Läser vi regeringsdeklarationen finner vi att den ändock innehåller många väsentliga inslag som bör verka som en stimulans. Vi har sådana inslag som familjepolitiken och goda bo-endemiljöer, vilket hör till det grundläggande, samhällsutvecklingen, bebyggelsestrukturen m. m.

Jag underskattar inte på något sätt denna fråga, men vi har i dag inte velat säga ja till en speciell översyn. Jag hoppas emellertid att vi med de insatser som vi är beredda att göra skall kunna vända på den här utvecklingen. I annat fall får vi återkomma och diskutera vidare.

Herr BIÖRCK i Värmdö (m):

Herr talman! Även innehållet i det senaste anförandet tar jag naturligtvis tacksamt emot. Det är ju en inbjudan till fortsatt kontakt, om utvecklingen inte skulle vända till följd av regeringens åtgärder.

Herr talman! Man kan inte säga så mycket på tre eller två minuter, och jag koncentrerade mig därför i mitt första anförande på *en* sådan aspekt av det stora perspektivet, som *befolkningsutvecklingen*, och inte bara *födelseatalen*, utgör. Men självfallet är det först och främst unga människors önskan att få barn som är och måste vara den centrala frågan. Unga människors perspektiv är emellertid ofta ganska korta, vilket i och för sig är naturligt. Det skadar därför inte att också ta fram de längre perspektiven – hur människor under livets gång passerar olika faser i det större "familje"-begreppet och hur dessa faser, från begynnelsen till änden, likväl måste ses i ett sammanhang.

Om det verkligen behöver sägas, herr talman, för att inte mitt första inlägg skall få en alltför stark betoning av änden snarare än begynnelsen, vill jag gärna – på grundval av en icke obetydlig egen erfarenhet – säga att det är både roligt och nyttigt att ha barn – gärna många.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om åtgärder mot nya stormarknader

Fru bostadsministern OLSSON erhöll ordet för att besvara fröken Eliassons (c) den 14 januari anmälda fråga, 1976/77:191, och anförde:

Herr talman! Fröken Eliasson har frågat om regeringen avser att vidta några snara åtgärder för att effektivt hindra framväxten av nya stormarknader.

Distributionsutredningen har i sitt betänkande (SOU 1975:69) Samhället och distributionen behandlat bl. a. frågan om stormarknadsetableringar. Utredningen menar att samhället bör ta ett ökat ansvar för varudistributionen med sikte bl. a. på att förhindra en fortsatt utveckling mot en utpräglad storbutiksstruktur. Som ett led i detta föreslås kommunerna upprätta varuförsörjningsplaner.

Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds f. n. inom handelsdepartementet. Det är därför inte nu möjligt att redovisa några närmare ställningstaganden till förslagen. Jag konstaterar dock att förslaget om kommunala varuförsörjningsplaner har bemötts positivt av så gott som samtliga remissinstanser.

I dagsläget gäller att samhällets prövning av stormarknadsetableringar görs i anslutning till att stadsplaner fastställs. Härvid gör i första hand kommunerna en allmän lämplighetsbedömning av den tänkta markanvändningen. En stadsplan kommer under regeringens bedömning om besvär anförs över länsstyrelsens beslut att fastställa eller inte fastställa planen eller om länsstyrelsen underställer regeringen planen för prövning.

Vilket beslutsunderlag som skall krävas vid en stormarknadsetablering blir självfallet delvis beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. Ett minimikrav måste dock enligt min mening vara att verkningarna för övrig handel – och därmed för konsumenterna – i den berörda regionen är noga belysta. Jag kan upplysa om att regeringen i dag – under hänvisning till bl. a. brister i beslutsunderlaget – har beslutat säga nej till stormarknadsetableringar i Karlstad och Västerås.

Fröken ELIASSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka bostadsministern för svaret.

Bakgrunden till min fråga är de uppmärksammade planerna på ett stormarknadsbygge här i Stockholm. Det finns i dag en stormarknad i Bromma som öppnades 1970 och som då var ett svartbygge. I efterhand fick företaget byggnadslov, under förutsättning att verksamheten avvecklades före den 1 augusti i år. Nu begär emellertid företaget att få bygga en ny, nära tre gånger större, anläggning. Det är tänkt att bli en jätteanläggning på 27 500 m² och med parkeringsutrymme för 1 800 bilar.

De myndigheter och organisationer som yttrat sig hittills om planerna har varit övervägande kritiska. Stormarknaden ligger i ett område med minskande befolkning och ett nät av dagligvarubutiker som mist kundunderlag för stormarknadens skull. Butiksdöd och sysselsättningsminskningar hotar. En ny jättestormarknad kommer att ytterligare allvarligt försämra läget.

Främst är det centrumhandeln i Solna, Sundbyberg, Vällingby och det nya Kistaområdet som drabbas. Solna och Sundbybergs kommuner säger därför också nej till planerna, liksom bl. a. konsumentverket och Handelsanställdas förbund. Stormarknaden var – som jag sagt – ursprungligen ett svartbygge. Berörda kommuner hade inte i förväg fått göra sin bedömning. Stockholms, Solna och Sundbybergs kommuner har än i dag

Torsdagen den
20 januari 1977

Om svenskundervisningen för utländska universitetsstudenter

inte någon varuförsörjningsplan. Stormarknaden kom heller inte till mot bakgrund av en genomtänkt regional planering.

Särskilt märkligt är att ett kommunalt bolag, Stockholms Mark och Lokaliseringsbolag, utlovat företaget hjälp att få bygga den nya anläggningen. Ett kommunalt bolag har här engagerat sig i att göra upp ett hemligt avtal med ett enskilt företag om en jättestormarknad utan att det funnits någon kommunal planering för varuförsörjningen.

Så här bör det definitivt inte få gå till. Eller vad anser bostadsministern? Skall det få komma till stormarknader på det här viset?

Jag menar att kommunens ansvariga organ måste få spela en aktiv roll och att det måste ske en samordning med annan samhällelig planering. Grannkommunerna måste i ett sådant fall som detta få ett ord med i laget.

Fler och större stormarknader skall vi akta oss för. Jag är glad över det besked som bostadsministern nu gett om regeringens handlande när det gäller stormarknadsetableringarna i Karlstad och i Västerås. Det är ett besked som kommer att ge kommunerna vägledning framöver. Det kommer att tolkas också som ett besked om regeringens syn på distributionsutredningens förslag. Den nya regeringen markerar en vilja att bryta den hittillsvarande utvecklingen, som i alltför hög grad präglats av stormarknadsetableringar, butiksdöd och bristande samhällelig planering.

Mot den här bakgrunden är det inte svårt att förstå vilken allmän inställning regeringen kan väntas ha till de nu aktuella expansionsplanerna för Brommastormarknaden. Jag ber än en gång att få tacka bostadsministern för hennes mycket positiva besked.

Fru bostadsministern OLSSON:

Herr talman! Jag kan inte uttala mig om den stormarknad som fröken Eliasson här tar upp mer än genom att säga att etableringen naturligtvis måste ske i vedertagna former och att besluten skall fattas av de förtroendevalda. Det är hos dem beslutanderätten skall ligga.

I vad gäller stormarknader kommer vi att vara restriktiva i vår bedömning, och det minsta krav man kan ställa är naturligtvis att det skall finnas en varuförsörjningsplan i botten. För att några tillstånd skall ges måste denna då visa att etableringarna inte får negativa konsekvenser för närbutikerna och därmed också för konsumenterna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Om svenskundervisningen för utländska universitetsstudenter

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara herr *Strömbergs* i Botkyrka (fp) den 14 januari anmälda fråga, 1976/77:192, och anförde:

Herr talman! Herr Strömberg i Botkyrka har frågat mig hur jag ser på att ett antal utländska studenter vid Stockholms universitet ej kunnat påbörja studier i svenska på grund av att anslag saknas.

Medel för kurser i svenska för utländska studerande anvisas under ett särskilt anslag som disponeras av universitets- och högskoleämbetet. Ämbetet fördelar sedan medlen mellan universiteten.

Universiteten i Stockholm och Göteborg har nu begärt tilläggsanslag för att kunna anordna fler kurser under vårterminen 1977. Antalet anmälningar till kurserna har inför vårterminen varit större än väntat.

I samband med framställningen från Göteborgs universitet har universitets- och högskoleämbetet lämnat en redogörelse för förhållandena vid samtliga berörda universitet. På grundval av detta mer fullständiga beslutsunderlag har regeringen i dag beviljat ett överskridande av anslaget med 164 000 kr. Härigenom bör det vara möjligt för ämbetet att fördela medel så att de studerande som har anmält sig till innevarande termins kurser också kan få påbörja sin utbildning i svenska.

Herr STRÖMBERG i Botkyrka (fp):

Herr talman! När det för ungefär en vecka sedan meddelades att ett stort antal utländska studenter inte fick plats på en kurs i svenska vid Stockholms universitet och att studenterna uppenbarligen var helt ovetande om detta väckte det stort uppseende. Studenterna tycks över huvud taget ha trott att de skulle få börja kursen. Enligt uppgift hade en del sagt upp sina arbeten för att studera och andra hade fått uppehållstillstånd i Sverige just därför att de skulle studera.

Utifrån sett har planering och information ej fungerat helt tillfredsställande. I detta läge är det därför bra att utbildningsministern reagerat så snabbt och funnit en positiv lösning på problemet. På något längre sikt är det dock angeläget att få till stånd en sådan administrativ ordning att liknande krissituationer kan undvikas.

Jag ber att få tacka utbildningsministern för det positiva svaret.

Herr utbildningsministern WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag vill tillägga till det herr Strömberg i Botkyrka sade att universitet- och högskoleämbetet samt skolöverstyrelsen har ett uppdrag att göra en översyn av den metodik som man använder sig av när man arrangerar dessa kurser.

Jag delar herr Strömbergs uppfattning att det är nödvändigt att få ett bättre beslutsunderlag inför kommande terminer. I det här fallet gällde det ju att ge hjälp åt de studerande som hade förväntningar på att få påbörja sin utbildning. Det blir alltså möjligt för dem.

Överläggningen var härmed slutad.

*Meddelande om
interpellationssvar**Om planerad
personalbegräns-
ning vid SJ:s
lokverkstad i
Falköping***§ 11 Meddelande om interpellationssvar***1976/77:62 om ett planeringssystem för det svenska hammväsendet, m. m.*

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Jag ber att få anmäla att interpellanten herr Hugosson och jag har kommit överens om att jag skall besvara interpellationen 1976/77:62 tisdagen den 1 februari.

§ 12 Om planerad personalbegränsning vid SJ:s lokverkstad i Falköping

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr *Börjessons* i Falköping (c) den 15 december anmälda fråga, 1976/77:160, och anförde:

Herr talman! Herr *Börjesson* i Falköping har frågat mig om jag är beredd verka för att SJ:s planer på personalbegränsning i Falköping inte genomförs.

SJ rationaliserar och effektiviserar fortlöpande sin verksamhet. Som ett led i detta arbete kommer s. k. samordnad lokledning att införas under år 1977, vilket innebär kraftigt minskade kostnader för loktillsyn och service. Detta påverkar i viss utsträckning sysselsättningen vid olika verkstäder. Driftverkstaden i Falköping påverkas dock enligt vad jag har erfarit i mycket liten utsträckning.

Inte heller i övrigt planeras någon ändring av SJ:s verksamhet i Falköping som avviker från den successiva anpassning av verksamheten som sker inom SJ och som är nödvändig för att SJ skall bibehålla sin konkurrenskraft och service.

Herr *BÖRJESSON* i Falköping (c):

Herr talman! Allra först vill jag tacka för svaret på min fråga.

Vad som har gett mig anledning att rikta min fråga till kommunikationsministern är de av SJ varslade personalinskränkningarna. Det är helt naturligt att dessa har mottagits med berättigad oro i Falköping. Inte minst på kommunalt håll är man orolig över de konsekvenser ur sysselsättningssynpunkt som inskränkningarna kommer att medföra. Falköpings kommun har redan fått kännning av vikande tendenser i antalet sysselsättningstillfällen inom flera branscher inom kommunens näringsliv. Flera företag, bl. a. inom tekoindustrin, har varslat om personal- och driftinskränningar. Den närmaste framtiden i Falköpings kommun är dyster ur sysselsättningssynpunkt. Det är helt enkelt nödvändigt att sysselsättningsstimulerande åtgärder sätts in för att trygga sysselsättningen i Falköping.

Nu säger kommunikationsministern i sitt svar att det inte är fråga om några större inskränningar i sysselsättningen i de olika verkstäderna.

Min fråga är då: Vad innebär detta uttryck "i mycket litet utsträckning"? Betyder det tio man eller 20 eller hur många kan det vara fråga om?

Om det är på det sättet att SJ planerar åtgärder i syfte att exempelvis sätta stopp för nyanställning, innebär det då en rationalisering av SJ:s verksamhet i sin helhet? Men det kan också vara fråga om att föra över viss verksamhet till andra orter i landet. Jag vill gärna ha ett besked på den punkten.

Vad som talar emot en eventuell nedskärning av verksamheten är att Falköping kan erbjuda ett bra rekryteringsunderlag av lämplig arbetskraft för SJ. En rekrytering är nödvändig – det har framhållits inte minst från arbetstagar sidan – med hänsyn till att de anställdas medelålder är ganska hög. Därmed undanröjs rekryterings svårigheter i framtiden.

En frågedebatt ger inte möjligheter, herr talman, att gå in på alla de problem som man önskar få belysta i sammanhanget, och därför finner jag det föga meningsfullt att fortsätta diskussionen. Jag hemställer emellertid om att vid lämpligt tillfälle tillsammans med företrädare för Falköpings kommun personligen få träffa samman med kommunikationsministern för överläggning i frågor som rör SJ:s verksamhet i Falköping. Det lämnade svaret ger anledning därtill.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Jag förstår mycket väl att kommunalmännen i Falköping är bekymrade, om det från flera företag inom kommunen varslas om inskränkningar och indragning av arbetstillfällen. Men SJ har, såvitt mig är bekant, inte varslat om någon annan begränsning av den i Falköping bedrivna verksamheten än en ändring på maskinavdelningen, där det f. n. sysselsätts drygt 30 man och där man för perioden juli 1976–december 1977 räknar med tre avgångar och en nyrekrytering. Det blir alltså en minskning med två personer, och därmed skulle antalet anställda i verkstaden vara 30 personer.

Härutöver kommer under de närmaste åren en viss anpassning att ske av storleken på den trafikavdelning som finns i Falköping. Där är f. n. ungefär 210 personer sysselsatta, av vilka 130 i stationär tjänst, 70 i loktjänst och 10 i konduktörtjänst. Allteftersom vi får högre tågshastigheter och kortare restider ökas antalet direkttåg på sträckor med stort trafikunderlag, och det påverkar den åkande personalens arbetsförhållanden. Det gäller att anpassa denna personals storlek, inte minst med hänsyn till arbetsmiljön, för att undvika alltför mycken nattjänstgöring. Det är sådana åtgärder som ger en viss effekt i Falköping med en personalminskning som beräknas ske i takt med den naturliga avgången under ett antal år framåt. Hur stor den blir och hur fort den går kan jag inte lämna något besked om i dag.

Slutligen: Herr Börjesson i Falköping är självfallet välkommen för ytterligare överläggningar på departementet.

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om planerad
personalbegräns-
ning vid SJ:s
lokverkstad i
Falköping*

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Visserligen säger kommunikationsministern här att det bara är fråga om en minskning med två personer. Men samtidigt säger han att det kan bli personalminskning på sikt genom naturlig avgång. Då är man självfallet oroad och frågar sig hur denna personalminskning kommer att te sig framöver.

Jag har också framhållit – och det är väl inte minst viktigt ur SJ:s synpunkt – att vi har god tillgång på bra arbetskraft i Falköping. Bara det bör väl utgöra en anledning för SJ att vara litet försiktiga med personalinskränkningarna där.

Det är självklart att jag förstår att SJ måste anlägga företagsekonomiska bedömningar vid sitt handlande. Men även om man gör det, talar övervägande skäl för att verksamheten i Falköping bör bibehållas i samma omfattning som den nu har. Jag har pekat på den goda tillgången på arbetskraft, och jag har även pekat på att vi ur sysselsättningssynpunkt är oroad i Falköping för att SJ:s planer skall innebära inskränkningar i Falköping som går ut över sysselsättningen.

Det finns all anledning att noggrant pröva den här frågan som SJ nu har aktualiserat. Den bör även prövas förutsättningslöst och inte minst ur samhällsekonomisk synpunkt.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Låt mig bara helt kort säga att rationalisering av verksamheten för att möta kostnadsstegringar och en ny teknik är nödvändig inom all företagsamhet. SJ utgör inget undantag, utan detta är kanske snarare mera betonat i SJ än på många andra ställen därför att SJ är ett så personalintensivt företag.

Men denna rationalisering, som avser att göra det möjligt för SJ att bedriva verksamheten på sätt riksdagen bestämt, är inte något specifikt för Falköping, utan den sker över hela järnvägsföretaget, över hela landet. Det drabbar naturligtvis många orter på ett sätt som ur kommunal och kommunalekonomisk synpunkt ter sig bekymmersamt. Men jag försäkrar att detta inte sker i större utsträckning än som är absolut nödvändigt för att SJ skall uppnå den rationaliseringsgrad som erfordras.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! För att inget missförstånd skall uppstå vill jag klart deklarera att jag självfallet inte är emot en nödvändig rationalisering. Men det skall inte vara en form av rationalisering som innebär att man för över arbetskraft till orter som inte har några problem ur sysselsättningssynpunkt.

Jag skall vid detta tillfälle tacka för det positiva svar jag har fått i fråga om inbjudan till överläggning. Nu är det bara att bestämma en tidpunkt som passar kommunikationsministern. Då kanske vi får möjlighet att i lugn och ro diskutera igenom den här frågan med repre-

sentanter jämväl från Falköpings kommun. Än en gång tack för att vi får komma!

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Om en spårbunden förbindelse Stockholm–Arlanda

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr *Romanus* (fp) den 13 januari anmälda fråga, 1976/77:183, och anförde:

Herr talman! Herr *Romanus* har frågat mig om jag vill medverka till att frågan om en snabb spårbunden förbindelse till Arlanda blir allsidigt belyst inför beslutet i fråga om utflyttningen av all Linjeflygs trafik till Arlanda.

År 1972 tillkallade dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning om den fortsatta lokaliseringen av flygverksamheten på Bromma flygplats – ULF-utredningen. I direktiven till utredningen angavs bl. a. att med hänsyn till inrikestrafikens krav på effektiva och snabba markförbindelser med olika delar av regionen och särskilt de centrala delarna skulle särskild uppmärksamhet ägnas frågan om de olika lokaliseringalternativens möjligheter i detta hänseende. I sitt betänkande – Brommaflyget – konstaterade utredningen att bussalternativet under relativt lång tid är den bästa lösningen för kollektivtrafiken mellan Stockholm och Arlanda. Till samma uppfattning hade även andra utredningar som berört frågan kommit. ULF-utredningen konstaterade också att, i syfte att bibehålla handlingsfriheten i fråga om de kollektiva transporternas utformning vid kommande sekelskifte, bör markreservationer för en spårförbindelse mellan Stockholm och Arlanda göras i kommande regionplan.

I november i fjol tillkallade jag efter regeringens bemyndigande en särskild utredare med uppgift att överväga förutsättningarna för att i någon form bibehålla Bromma flygplats. Syftet med den nu pågående utredningen är att inför förestående ställningstagande till frågan om verksamheten på Bromma och Arlanda flygplatser komplettera föreliggande beslutsunderlag i alla de delar som hittills inte allsidigt belysts.

Herr *ROMANUS* (fp):

Herr talman! Bakgrunden till min fråga är att jag anser att starka skäl talar för en utflyttning av all Linjeflygs trafik till Arlanda. Ett av de skälen, säkerheten för dem som bor omkring Bromma flygplats, har vi efter det att frågan ställdes fått en fruktansvärd påminnelse om. Min fråga har alltså inte ställts med anledning av den olycka som hände vid Bromma i lördags, men naturligtvis har olyckan ytterligare strukit under kravet.

Ett av de skäl som har anförts emot en utflyttning av inrikesflyget

Nr 57

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om en spårbunden
förbindelse
Stockholm–Arlanda*

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om en spårbunden
förbindelse Stock-
holm-Arlanda*

till Arlanda är restiderna dit ut. Jag anser inte att betydelsen av det längre avståndet skall överdrivas. För dem som åker flygbuss rör det sig om ca 20 minuter. Men för dem som anser att en sådan förlängning av restiden är en allvarlig nackdel borde det vara angeläget att få fram en snabbförbindelse, nu när sannolikheten för att behålla inrikesflyget på Bromma rimligt att döma har minskat ytterligare.

Frågan om ett snabbtåg behandlades i utredningen Brommaflyget 1974. Om man nu skall ta fram material för ett nytt ställningstagande i sommar, borde det vara självklart att även denna fråga sågs över, att man tog fram aktuella siffror och tog hänsyn till nya omständigheter. En sådan är den ökade trängseln på den ordinarie järnvägen Stockholm-Märsta. Det förhållandet att SJ ger förtur åt fjärrtågen innebär att den kollektiva lokaltrafiken, pendeltågen, hotas. De kanske inte kan köras lika tätt och regelbundet som nu. Möjligheten att sätta in extra tåg i takt med befolkningsökningen kommer inte att finnas. Ett nytt dubbelspår, som kunde klara en snabbtransport till Arlanda, skulle också ha den fördelen att man kunde föra bort fjärrtågen från pendeltågsspåren. Det skulle alltså ligga i linje med regeringsdeklarationens tanke att kollektivtrafiken skall främjas. Det skulle kännas som en trygghet för de många tusen som åker pendeltåg varje dag och för föräldrarna till de många skolungdomar som trängs på plattformarna där att slippa ha de tunga snälltågen dundrande fram på lokala linjer.

Vad den nuvarande regeringen har gjort är att utnyttja den tidsfrist som har uppkommit genom förseningen av utflyttningen av Linjeflygs trafik till Arlanda till att ta fram nytt material för sitt ställningstagande. Trots min uppfattning i Brommafrågan kan jag acceptera det, för regeringen har ju försäkrat att denna nya utredning inte i sig själv leder till någon försening. Jag har ingen anledning att tvivla på det. Men kritiserar man andra för att deras utredningsmaterial har varit för ensidigt, så är man ju särskilt förpliktad att själv se till att man lägger fram ett allsidigt material.

Den hemska olycka som kostade 22 människor livet för mindre än en vecka sedan skall självfallet analyseras noga, innan man drar några förhastade slutsatser. Men jag kan inte komma ifrån att den innebär en moralisk skyldighet för regeringen att göra alla de utredningar som är möjliga för att underlätta en utflyttning av flyget till Arlanda, som inte har så utsatta inflygningsvägar som Bromma. Dit hör att undersöka hur man kan förkorta tiden för marktransporten, t. ex. genom en spårbunden snabbförbindelse.

Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Jag tolkar sista meningen så att frågan om spårbunden förbindelse med Arlanda skall kompletteras, så att materialet blir aktuellt. Jag har nämnt en ny omständighet som då måste beaktas, och jag vill fråga om detta är en riktig tolkning av svaret.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Låt mig bara helt kort nämna att SJ självfallet kontinuerligt följer trafikutvecklingen, inte bara på det här spåravsnittet utan över huvud taget.

Här har man naturligtvis i blickpunkten frågan hur den framtida sannolikt starkt ökade trafiken mellan Stockholms centrum och Arlanda skall utformas. Som jag nämnde har även ULF-utredningen rekommenderat författarna av regionplanen för Stockholmsområdet att reservera mark för en kommande spårförbindelse. Det är naturligtvis en stor och dyrbar investering, men den kan komma att göras. De utredningar som hittills haft att behandla de aktuella transportproblemen har t. v. stannat för bussalternativet men med beredskap för framtida spåralternativ på särskild banvall.

Herr Romanus sade att man inte skall kritisera andra för ensidiga utredningar och begärde att den utredning som nu arbetar skall vara allsidig. Ja, det har vi klart uttalat. Det sägs i direktiven. De sista orden i mitt svar på herr Romanus fråga är ett direkt citat från direktiven. Utredningsmannen har alltså fått regeringens uppdrag att allsidigt belysa alla de delar av den här trafikfrågan som inte tidigare är utredda. Däri ingår även markförbindelsen mellan Stockholm och Arlanda.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Mitt uttalande var inte heller avsett som något angrepp på direktiven. Jag är angelägen att få bekräftat – och det hoppas jag att jag nu har fått – att man skall beakta också de andra fördelar som kan finnas med en spårbunden förbindelse Stockholm–Arlanda, t. ex. för pendeltågtrafiken i Storstockholm, som är i en besvärlig situation.

I utredningen sägs att en enkel resa med järnväg med en sådan snabb förbindelse skulle kosta 12:70. Jag tycker inte det är någon avskräckande kostnad när man tänker på vad flygresorna i övrigt kostar. Jag har alltså litet svårt att dela både synen på kostnaden och framför allt uppfattningen att man skulle skjuta spårförbindelsen så långt fram i tiden. Man kan väl konstatera att den har kommit närmare genom händelserna när det gäller pendeltågtrafiken.

Framför allt för dem som fäster mycket stor vikt vid att restiden till Arlanda är något längre än till Bromma borde det vara angeläget att eventuellt satsa litet ytterligare för att korta ned restiden. En spårförbindelse är naturligtvis mycket säkrare än bussar, hur man än lägger upp det. Jag vill understryka att jag inte betraktar en spårförbindelse som något avgörande villkor. Men för dem som gör det tycker jag det borde vara angeläget att få fram ett sådant utredningsmaterial. Jag är tacksam för att det kommer.

Man kan se det här i ett något större perspektiv. Av de, jag tror det är 15, flygplatser som har större passagerarantal än Arlanda beräknas få när man flyttar ut Linjeflygs trafik dit, är det en stor majoritet – jag tror det är 11 – som har eller kommer att få direkt spårförbindelse.

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om postområdes-
indelningen i
Kalmar län*

Det vore inget märkligt om Sverige, som är ett tekniskt avancerat land, också kunde klara den saken för sin internationella flygplats. Jag anser att vi nu har fått garantier för att man inte i sommar, när man skall ta ställning till Bromma, kommer att finna sig i invändningen att det inte går att ordna någon snabb förbindelse och att vi därför inte kan flytta ut flygtrafiken dit på grund av att restiderna blir så mycket längre.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Om postområdesindelningen i Kalmar län

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr *Anderssons* i Gamleby (s) den 13 januari anmälda fråga, 1976/77:190, och anförde:

Herr talman! Herr Andersson i Gamleby har frågat om jag är beredd att pröva frågan om postområdesindelningen i Kalmar län med beaktande av principen att inga statsadministrativa gränser skall skära gällande länsgränser.

I propositionen 1975/76:167 om ny organisation för postverket föreslogs att det skulle ankomma på postverket att besluta i frågor rörande lokalförvaltningens organisation såsom indelning i postområden, klassificering av postkontor och utformningen i övrigt. Riksdagen antog detta förslag. Någon vidare prövning av frågan från regeringens sida kan således inte bli aktuell.

I samband med postverkets beslut om den lokala organisationen bestämdes att frågan om Vimmerby och Västerviks kommuners områdestillhörighet skulle prövas ytterligare. Beslutet tillkom på grund av en uppvaktning i frågan från länsstyrelsen i Kalmar län. Den av beslutet föranledda utredningen är nu klar och har redovisats i postverkets centrala företagsnämnd. Nämnden har uttalat sig för en anslutning av Vimmerby och Västerviks kommuner till Linköpings postområde. Enligt postverket skall information nu lämnas till de postanställda i berörda kommuner och förhandlingar enligt medbestämmandelagen påbörjas med personalorganisationerna.

Postverkets nya organisation innebär att god samstämmighet har nåtts mellan verkets regiongränser och länsgränserna. Sålunda hör hela Kalmar län till en och samma region – Linköpingsregionen. Lokala servicefrågor behandlas av postkontoren. I fråga om den lokala indelningen har grundtanken i den nya organisationen varit att åstadkomma en anpassning till verkets produktionsapparat, dvs. till indelningen i sorterings- och transporthänseende, den s. k. brevområdesindelningen. Den lokala organisationen är således en funktion av efterfrågan på postverkets tjänster. Därvid har det inte varit lämpligt att söka följsamhet till länsindelningen i de fall detta skulle strida mot den grundläggande idén om en anpassning till brevområdesindelningen. Härtill kommer att landets kommunika-

tionsnät som utgör en grundval för den postala produktionen inte är utformat efter länsindelningen. Postverket, som primärt är ett kommunikationsföretag, måste självfallet anpassa sig till kommunikationsnätet.

Herr ANDERSSON i Gamleby (s):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

I postverkets organisationsutredning har man sedan flera år tillbaka bearbetat organisationsförändringen. Organisationsutredningen lade den 14 november 1974 fram förslag som skulle vara grunden för vidare överväganden och utredningar. Det förslaget var, som jag ser det, väl underbyggt och hade praktiska erfarenheter som grund. Det innehöll indelning i regioner och postområden resp. distrikt som bl. a. innebar att norra Kalmar län bildade ett postområde med Västervik som huvudort. Södra Kalmar län bildade ett postområde med Kalmar som huvudort. Det var således en första grundläggande utredning som organisationsutredningen presenterade. I de sammanhangen sägs i utredningen att vid utformningen av postområdena hade det varit en strävan att ge så gott underlag som möjligt för en väl utbyggd områdesförvaltning.

Jag vill hävda att det första förslaget väl hade tillfredsställt den målsättning som angavs i den första översiktliga utredningen. De remissyttranden som föreligger ger också belegg för synpunkten att det var välgrundade indelningar som presenterades.

Senare – den 21 juli 1975 – frångick postverkets organisationsutredning i sina förslag de grundförslag som fanns i utredningen från 1974. Områdena Västervik och Vimmerby föreslås bli överförda till Linköpings postområde. I Kalmar län kommer det således att finnas bara ett postområde med Kalmar som huvudort. Jag tror inte att det finns några andra län i landet som bara har ett postområde.

Jag anser att den först avlämnade skissen borde ha minst lika stor relevans som den sistnämnda. Jag anser inte att de argument som nu förs fram har lika god grund som argumenten i det första förslaget.

Om nu inte norra Kalmar län kan bilda eget postområde, borde självfallet Vimmerby och Västervik tillhöra Kalmar postområde. Motiveringarna för att ändra på det ursprungliga förslaget anser jag inte vara tillräckliga för att man skall acceptera det nu framlagda förslaget till postområdesindelning.

Kommunikationsministerns uppfattning när det gäller effektivitet, behovet av rationalisering och annat kan jag naturligtvis dela, men i den fråga det här gäller anser jag att kommunikationsministern borde ha möjlighet att påverka poststyrelsen till ytterligare överväganden.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! För att anknyta till herr Anderssons i Gamleby sista ord vill jag säga att någon form av ministerstyre inte får utövas. Detta är en postverkets angelägenhet, där verket skall fatta beslut i enlighet med gällande instruktion och under iakttagande av de regler som finns

Nr 57

Torsdagen den
20 januari 1977

Om postområdesindelningen i Kalmar län

Torsdagen den
20 januari 1977

Om postområdesindelningen i Kalmar län

i den från den 1 januari i år gällande medbestämmandelagen, dvs. efter förhandlingar med personalorganisationerna.

Sedan skulle jag helt kort bara vilja säga att det primära för postverket självfallet är att ge en god service, att snabbt utföra de transporttjänster som kunderna ger verket uppdrag att utföra. Jag kan inte finna att det har någon särskilt stor betydelse hur gränserna för områdena är dragna. Det viktigaste är väl att områdena är utformade på ett sådant sätt att det underlättar för verket att ge en snabb och god service åt kunderna. Det är detta som har varit avgörande för postområdesindelningen.

Det är inte något särskilt märkvärdigt att man, såsom i detta fall, går över länsgränserna. Det förekommer beträffande ett 30-tal kommuner i 11 län i landet, att de hänförs till postområden som har sitt förvaltningscentrum i "främmande" län.

Herr ANDERSSON i Gamleby (s):

Herr talman! Jag nämnde i mitt anförande att postverkets organisationsutrednings första förslag i detta avseende var ett helt annat än det nu presenterade. Hade det inte varit fallet, skulle jag förmodligen inte ha ställt någon fråga. Organisationsutredningens förslag från år 1974 kan väl inte ha varit så i grunden felaktigt, att man radikalt måste förändra det år 1975. Det måste här finnas andra faktorer i bakgrunden.

Jag är helt på det klara med nödvändigheten av att verksamheten bedrivs rationellt. Jag vill emellertid hävda att det första förslaget väl tillgodosåg rationaliteten. Jag anser dessutom att det första förslaget för Kalmar läns vidkommande hade varit till fördel. Postområdesindelningen har ju i vissa sammanhang betydelse när det gäller personaluppsättning och annat.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Jag vet inte vad som initierade den förändring som skedde. Jag kan bara peka på att den s. k. länsberedningen i sitt betänkande tog upp problemet med vissa landsdelars näringsgeografiska inriktning i förhållande till existerande länsgränser. På grundval av en hel rad olika kartläggningar av den näringsgeografiska inriktningen, t. ex. restidsomland, arbetskrafts pendling, flyttningsrörelser, kollektiva resor, telefontrafik, handelsomland samt administrativa indelningar hos offentliga och enskilda förvaltningar, konstaterade länsberedningen bl. a. att det fanns ett mycket starkt samband mellan de norra delarna av Kalmar län och Östergötland. Kalmar är för delar av länet inte den givna centralorten. Detta konstaterande av länsberedningen är inte heller särskilt anmärkningsvärt, om man betänker att avstånden från olika tätorter i Västerviks och Vimmerby kommuner till Kalmar är ungefär 50 % längre än avstånden från samma kommuner till Linköping.

Herr ANDERSSON i Gamleby (s):

Herr talman! En synpunkt som kommunikationsministern berör och

som finns inskriven i den nu föreliggande utredningen vill jag reagera mot, nämligen:

”Styrgruppen anser att övervägande skäl talar för att ett sådant postområde bör delas. Självklar naturlig huvudort saknas. De två andra kommunerna har en klar inriktning mot Linköpingsområdet även allmänt sett.”

Enligt min och länsstyrelsens i Kalmar län mening är det en överdrift att hävda någonting sådant. Det är möjligt att man kan säga att det i vissa sammanhang finns en inriktning, men inte en ”klar inriktning” som här görs gällande. Vi eftersträvar ju, som framgår av min fråga, inte bara i detta sammanhang utan också i alla andra att Kalmar läns gränser skall hävdas i olika avseenden. Bl. a. detta var motivet för min fråga.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Om avvägningen mellan SJ:s bilgodstrafik och spårbundna godstrafik

Herr kommunikationsministern TURESSON erhöll ordet för att besvara herr *Anderssons* i Ljung (m) den 1 december anmälda interpellation, 1976/77:58, och anförde:

Herr talman! Herr Andersson i Ljung har – mot bakgrund av SJ:s tillkännagivanden att styckegodshanteringen våren 1977 kommer att upphöra vid ett stort antal järnvägsstationer – frågat mig

dels om jag är beredd att verka för en sådan avvägning mellan bilgodstrafik å ena sidan och spårbunden godstrafik å andra sidan att nedläggning av stationer med godsinslämning inte aktualiseras av SJ:s egna åtgärder på biltransportsidan,

dels om jag – såvida jag inte anser det möjligt att tillgodose nyssnämnda avvägning – är beredd att överväga att erbjuda alla som önskar anlita SJ:s godstransporter möjlighet att även utnyttja bilgodshämtning på sådana platser där det av ekonomiska skäl är oundgängligen nödvändigt att lägga ned stationer med godsinslämning.

SJ:s styckegodshantering är driftplanerad med ett 30-tal knutpunktsområden med var sin knutpunktsterminal. Mellan dessa terminaler transporteras godset i järnvägsvagnar, medan transportererna inom knutpunktsområdena med några få undantag ombesörjs med lastbil. Godset lämnas och hämtas vid järnvägsstation, annat in- eller utlämningsställe eller direkt hos kunden. Detta transportsystem med samverkan mellan bilgodstrafik och spårbunden trafik har tillkommit för att ge kunderna en god och snabb transportservice samtidigt som det innebär en rationell trafikuppläggning för SJ:s del. Systemet har också den fördelen att det underlättar överenskommelser på kommersiell grund mellan SJ och kun-

Nr 57

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om avvägningen
mellan SJ:s
bilgodstrafik och
spårbundna
godstrafik*

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om avvägningen
mellan SJ:s
bilgodstrafik och
spårbundna
godstrafik*

derna om direktforsling av godset till och från kunderna inom knutpunktsregionerna.

Att bryta detta transportsystem genom ökad användning av spårbundna transporter inom knutpunktstråderna utgör enligt min mening ingen garanti för några långsiktigt positiva effekter i fråga om godsvolymen vid stationer som nu vidkänns eller riskerar indragningar i godsservicen. Vad som aktualiserar sådana indragningar är inte så mycket tillämpningen av det beskrivna transportsystemet som förändringar på efterfrågesidan och strukturförändringar hos transportkonsumenterna.

Om SJ av företagsekonomiska skäl finner ett beslut om indragning av exempelvis styckegodsservicen vid någon järnvägsstation påkallat, så finns det emellertid instrument för modifiering av eller åtgärder mot beslutet i den mån det leder till att transportförsörjningen skulle bli lidande. Vad jag syftar på är det institut för prövning från regeringens sida av preliminära SJ-beslut om indragning av trafik vid järnvägsstationer som tillkommit på riksdagens initiativ och som jag redogjort för här i riksdagen vid ett par tillfällen. Sådan prövning kommer till stånd, när kommun som berörs av en stationsindragning motsätter sig åtgärder och begär regeringens prövning i frågan. Erfarenheterna visar att kommunerna i allt högre grad begagnar sig av denna prövningsmöjlighet. Inom ramen för den översyn av trafikförsörjningen i det berörda området som görs vid prövningen finns det möjligheter för regeringen att genom olika föreskrifter om alternativ service garantera alla godskunder en rimlig servicenivå i förhållande till deras efterfrågan på SJ:s tjänster. Det blir härvid fråga om en bedömning från fall till fall utan några i förväg bindande regler för hur servicen skall vara utformad.

Herr ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min interpellation. Svaret innehåller bl. a. en teknisk beskrivning av hur transportsystemet är konstruerat; det är kanske i mindre grad ett uttömmande svar på frågan.

Som alldeles riktigt inledningsvis konstateras i svaret, har frågorna ställts mot bakgrund av SJ:s beslut att upphöra med styckegodshantering vid ett betydande antal järnvägsstationer under våren. Min första fråga har olyckligtvis formulerats så att statsrådet kunnat besvara den med att hänvisa till att en omfördelning av gods från landsväg till spårbunden trafik inte nödvändigtvis medför några långsiktiga effekter. Med den synen på frågeställningen har jag inte mycket att invända mot svaret. Vad jag ytterst åsyftade, vilket också angivits i interpellationens motivering, var förlusten av ett godsinlämningsställe vid en SJ-station, föranledd av en aktiv biltransportpolitik från SJ:s sida. Med det följande skall jag försöka belysa problemet litet mera.

Ett godsinlämningsställe anses ur lönsamhets- och personalsynpunkt böra ha ca 5 ton gods per dygn. Låt oss tänka oss ett mindre samhälle som betjänas av dels ett godsinlämningsställe vid SJ-stationen, dels en

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om avvägningen
mellan SJ:s
bilgodstrafik och
spårbundna
godstrafik*

turbil utgående från gods-knutpunkten. För lastbilstrafiken gäller då följande. Lastbilstransporter är ur flera synpunkter självfallet bra, därför att de erbjuder hämtning av gods hos godsinlämnaren på hans egen lastbrygga och dessutom till en lägre fraktsats än vad det skulle kosta om godset fraktades till och levererades på inlämningsstället. Nu står inte denna service alla till buds, utan de flesta och framför allt de mindre godskunderna måste åka till inlämningsstället.

Är nu situationen den att inlämningsstället har en godsmängd som i ringa grad överstiger vad SJ anser lönsamt har SJ två vägar att välja emellan. Den ena är att stimulera till ökad godsmängd vid stationen, med andra ord att vidta säljåtgärder för transportservicen vid stationen och därmed också trygga lönsamheten där. Den andra vägen är att vidga servicen på lastbilssidan i området. Det kan ske mycket enkelt på det sättet att man går ut till ett företag och presenterar sina tjänster. Genom den åtgärden kan man ganska lätt föra bort ett par ton gods från inlämningsstället. Åtgärden har då, förutom den förbättrade servicen för de två företag som fick hämtning vid sin egen brygga, den effekten att gods-inlämningsstället med ganska bred marginal kommer att hamna under den lägsta lönsamhetsnivå som SJ uppställt för sina inlämningsställen.

Den fråga som härvid inställer sig är: Vilken service har SJ kvar att erbjuda de relativt många, men kanske mindre godsavlämnarna på orten?

Det var denna effekt jag åsyftade då jag frågade om gods-inlämningen vid en SJ-station kan få aktualiseras av SJ:s egna åtgärder på biltransportsidan. Frågan skulle alltså, med en skickligare formulering från min sida, ha gällt en avvägning mellan å ena sidan att ha kvar ett gods-inlämningsställe som betjänar alla och å andra sidan att föra över godset till biltrafik, som lämnar många utan någon avlämningsmöjlighet. Det problemet formuleras, om också litet annorlunda, i min andra fråga, där jag undrat om statsrådet är beredd medverka till att alla som önskar anlita SJ:s biltransporttjänster också skall få det på de platser där gods-inlämningen vid SJ-stationen upphört.

Statsrådet har i senare delen av sitt svar till mig riktat uppmärksamheten på kommunernas möjlighet att begära regeringens prövning av indragning av transportservicen i bygden, om denna därigenom skulle bli lidande. Beträffande regeringens möjligheter citerar jag ur statsrådets svar följande: "Inom ramen för den översyn av trafikförsörjningen i det berörda området som görs vid prövningen finns det möjligheter för regeringen att genom olika föreskrifter om alternativ service garantera alla godskunder en rimlig servicenivå i förhållande till deras efterfrågan på SJ:s tjänster."

Svaret i denna del lämnar tyvärr utrymme för misstanken att de mindre godsavlämnarna kan lämnas utan service. Jag hoppas statsrådet finner skäl att korrigera denna dystra slutsats som jag har dragit av svaret.

Jag nämnde tidigare i mitt anförande möjligheten att vidta följdåtgärder för att stimulera godshanteringen i fråga om volym vid inlämningsstället. Jag anser att en godsmottagning av detta slag bäst betjänar alla godskunder

*Om avvägningen
mellan SJ:s
bilgodstrafik och
spårbundna
godstrafik*

och vill med anledning därav ställa följande fråga: Vilka säljtåtgärder begagnar sig SJ av för att vidga godstransportvolymen vid sina stationer?

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Herr Andersson i Ljung uttryckte viss misstänksamhet gentemot SJ och kanske också mot mig. Jag vet inte om det var meningen. Jag kan försäkra herr Andersson att det inte finns någon anledning att misstänka vare sig mig eller statens järnvägar för att ha några dåliga avsikter. Eftersom järnvägsföretaget är ett serviceföretag måste dess strävan naturligtvis gå ut på att inom ramen för den ekonomi som riksdagen ålagt företaget ge bästa tänkbara service.

När det gäller indragningar av styckegodstrafiken vid järnvägsstationer vore det kanske att ta till litet för mycket om man från regeringens sida skulle ålägga statens järnvägar en generell skyldighet att erbjuda alla kunder hämtningsservice med bil direkt hos kunden. Som jag framhållit i mitt svar kan regeringen vid en prövning på olika sätt tillgodose motiverade kundbehov och garantera en fortsatt rimlig servicenivå. Detta gäller även mindre kunder och strökunder. Formerna för denna service kan naturligtvis växla, beroende på ortsomfattningen och de lokala förutsättningarna. För att här ta några exempel kan jag nämna att man som alternativ till service på stationen kan ordna med in- och utlämningsställe i en affär eller en bensinmack på orten. I vissa fall kan man för mindre skrymmande gods anlita befintlig busstrafik och via godsombud i en kiosk eller vid en busshållplats i direkt kontakt med föraren hämta eller avlämna sitt gods.

Det finns en mängd olika möjligheter att klara detta. Jag utgår från att SJ, lika väl som vi inom regeringen, vid uppdragandet av handlingslinjerna skall finna det angeläget att utnyttja de möjligheterna på ett för kunden fördelaktigt sätt.

Slutligen framställde herr Andersson i Ljung följdfrågan vilka säljtåtgärder SJ har vidtagit för att öka godsvolymer. Jag vill där svara att SJ under många år har drivit en mycket aktiv marknadsföringspolitik med annonsering och annan upplysning, och i stort sett kan man väl säga att den marknadsföringen har präglats av ett i hög grad modernt förfarande och stor flexibilitet. Den har också givit goda resultat.

Herr SELLGREN (fp):

Herr talman! Jag har kommit in i denna debatt något sent och har tyvärr inte hunnit skaffa mig den överblick i ärendet som jag behövt ha. Men jag tycker att det är en mycket viktig fråga som herr Andersson i Ljung här har tagit upp. Den berör ju hela styckegods rörelsen i vårt land, och den indragning av SJ:s godstransportverksamhet som nu pågår har väckt och väcker stor oro ute i landet.

SJ betraktar väl denna indragning som en normal rationaliseringsåtgärd i försöken att minska det underskott som SJ redovisar för styckegods-

*Om avvägningen
mellan SJ:s
bilgodstrafik och
spårbundna
godstrafik*

hanteringen, och enligt vad jag förstått emanerar de beslut som SJ här fattat från de direktiv som SJ-ledningen skickade ut till distrikten under sensommaren 1976. Där sades det att distrikten under hösten skulle göra en inventering och till SJ inrapportera hur mycket mindrekostnader man kunde få genom att minska stycke- och godsservice på de stationer där man haft stycke- och godsservice utöver ordinarie expeditionstid, t. ex. kört i två skift.

Syftet var alltså att SJ skulle krympa serviceområdet därför att det skulle innebära svårigheter för vissa stationer att hålla expeditionstiderna. Genom de indragningar som SJ då förväntade sig skulle man få en del mindrekostnader och därmed uppnå bättre balans i stycke- och godsrörelsen. Men vad som brast i denna utredning – såvitt jag såg, när jag gick igenom direktiven – var att det inte sades någonting om vilka mindrentäkter man också skulle få av den försvunna serviceverksamheten för stycke- och godset. Och detta är tyvärr signifikativt för SJ. Man lägger så oerhört stor vikt vid kostnadssidan men tar inte reda på vilka effekter åtgärderna kan få på intäktsidan och vad åtgärderna kan ha för negativa multiplikatoreffekter när det gäller servicen på andra områden.

Närservicen har en oerhört stor betydelse. Jag har förståelse för SJ:s spridning med lastbil från knutpunkter i fråga om stycke- och containergods och all annan godstrafik. Men det finns en gräns för denna koncentration. När det gäller stycke- och godstrafiken behövs en närservice. Om den minskas förlorar man inte bara det gods som SJ tycker sig ha blivit belastat med, utan man förlorar ytterligare gods. Vart tar det godset vägen? Jo, det får helt enkelt ut på landsvägen. SJ:s mindrekostnader minskar visserligen, men jag är övertygad om att i stor utsträckning minskar SJ:s intäkter så mycket mera.

Jag ser inte den här frågeställningen, när man tar upp det i riksdagen, som en kritik mot kommunikationsministern, men jag anser att det är ett viktigt observandum gentemot SJ.

Just nu pågår en del trafikpolitiska och andra utredningar som sedermera skall sammanföras i en proposition om den framtida trafikpolitiken i vårt land. Om SJ genom indragningar och rationaliseringar inom sitt eget verksamhetsområde och beslutsområde ändrar sin service kan man komma i det läget att man undergräver godsunderlaget så att det får effekter som man inte har drömt om.

Min avsikt med det här inlägget är att fästa uppmärksamheten på vikten av att man inom SJ är sparsam med omfattande rationaliseringar som kan försvåra SJ:s läge och SJ:s möjligheter att hävda sig bättre på marknaden när SJ får andra utgångspunkter för sin verksamhet i en framtida ny trafikpolitik.

Herr ANDERSSON i Ljung (m):

Herr talman! Statsrådet uttryckte farhågan att jag rent av hyste misstänksamhet emot hans person. Det kan jag försäkra att jag inte gör. Jag hyser i stället de allra största förväntningar på statsrådets kvalifi-

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om avvägningen
mellan SJ:s
bilgodstrafik och
spårbundna
godstrafik*

kationer, som i den nya och betydelsefulla position han innehar efter regeringsskiftet kommer att kunna var ytterligt värdefulla för den svenska transportpolitiken. Det är också en av anledningarna till att jag har riktat mig till honom med min interpellation.

Att jag inte heller hyser misstänksamhet mot SJ kan jag försäkra, men den formulering som kommit till användning i svaret gav mig anledning att fundera över om formuleringen täckte alla människors behov ute i bygden, och följaktligen kunde det uppfattas såsom en misstanke. I stället var faktiskt statsrådets svar mycket positivt när det gäller möjligheten för så många att med relativt enkla medel få sin lilla gods-transportservice ordnad – statsrådet uttryckte det, om jag minns rätt, så att butiker och servicestationer skulle kunna hjälpa till i det här fallet genom att fungera som inlämningsställen. Det är en enkel och bra åtgärd som rimligen eliminerar de flesta av de farhågor jag har tagit upp i min interpellation.

Jag vill emellertid återkomma ett enda ögonblick till frågan om de här gods-inlämningsställen. Jag utesluter faktiskt inte i min interpellation att man rent av skulle kunna tänka sig, vid hot om nedläggning av ett inlämningsställe, att stimulera överföringen av gods från lastbilstrafik till inlämningsstället. Därmed har den lilla orten sitt inlämningsställe kvar, och den har förhoppningsvis också två tjänstemän kvar på platsen som sköter detta.

Med andra ord: resonemang om en levande landsbygd ges på det sättet innehåll. Jag tror att den nya regeringen har haft detta klart för sig då man i regeringsdeklarationen noterade att transportpolitiken, om jag minns rätt, skulle vara ett led i regionalpolitiken. Det finns alltså här kopplingar som, om mina intentioner i någon mån kunde vinna gehör, också skulle tillgodose andra saker än ren transportpolitik och gods-service.

Jag ber att återigen få tacka statsrådet för det välvilliga svaret.

Herr kommunikationsministern TURESSON:

Herr talman! Jag tolkar herr Sellgrens uttalande ungefär så, att han anser att man inom SJ i nuvarande transportpolitiska läge bör vara återhållsam med sådana rationaliseringsåtgärder som kan försvåra genomförandet av en ny eller modifierad transportpolitik. I den åsikten kan jag helt och fullt instämma. En sådan återhållsamhet skall naturligtvis också prägla regeringens handlande, då vi som kommunikationsdepartementet får besvär från kommunerna rörande SJ-beslut som innebär indragning av service. Vi kommer att vara mycket varsamma i avvaktan på att vi får riktlinjerna för den nya transportpolitiken accepterade av riksdagen. I annat fall riskerar vi att handla i blindo och vidta åtgärder som är till skada för framtiden.

När departementet prövar dessa besvär som har ingivits och som kommer att fortsätta att strömma in, så kan man naturligtvis fråga sig: Vilka möjligheter har vi inom departementet att överblicka utvecklingen? Jag

har visserligen inte varit i departementet så länge, men jag har en känsla av att man där har fått en god insyn i förhållandena. Vi har haft denna överprövningsmöjlighet ända sedan hösten 1968, och ett förhållandevis stort antal ärenden har alltså sedan dess analyserats, behandlats och lett till beslut av regeringen. Man har således på ett realistiskt och värdefullt sätt skaffat sig kännedom om verkningarna av olika åtgärder. När vi, i anslutning till den verksamhet som nu bedrivs, i allt större utsträckning får sådana här besvär att pröva tror jag därför, som jag nyss sade, att vi har ett bra underlag för de beslut som departementet kommer att föreslå regeringen att fatta.

Herr SELLGREN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för den lugnande deklARATION som kommunikationsministern avgav i fråga om indragningar och liknande. Men omprövningsmöjligheterna gäller ju – såvitt jag förstår – bara rena indragningsärenden, t. ex. indragning av en bandel, servicen på en järnvägsstation osv. Vad regeringen inte kan komma åt är emellertid – återigen såvitt jag förstår – att SJ begränsar sin nuvarande service på en station eller inom ett trafikområde. Man begränsar t. ex. in- och utlämningstiderna för styckegods på en expedition, vilket medför en försämrad service till kundkretsen och leder till bortfall av godsunderlag till förmån för lastbilstrafiken. Ett annat exempel är att man drar in en och annan tur på en bandel, kanske en motorvagn som går i lokal eller regional trafik. På det viset försämras servicen och minskas trafikunderlaget tills det är dags att dra in ytterligare en tur. När den lilla rest som sedan återstår inte utgör ett tillräckligt trafikunderlag, vill SJ dra in hela trafiken. Först när besked om detta kommer till kommunerna har de möjlighet att gå till regeringen. Men om de hade möjlighet att gå till regeringen även vid ändring av turtidtabeller och, inte minst, vid ändring av turtiderna för in- och utlämning av styckegods, då vore det en klar fördel.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 16 Meddelande om interpellationssvar

1976/77:63 om åtgärder för att förebygga självmord

Fru statsrådet TROEDSSON:

Herr talman! Med hänvisning till 6 kap. 1 § riksdagsordningen vill jag meddela följande.

Min avsikt var att i dag besvara interpellationen av fru Håkansson om åtgärder för att förebygga självmord. Fru Håkansson har emellertid inte möjlighet att ta emot svaret i dag. Jag har därför med henne överenskommit om att besvara interpellationen den 8 februari.

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om bekämpandet
av allergiska
sjukdomar*

Fru statsrådet TROEDSSON erhöll ordet för att besvara fru *Andréns* (fp) den 7 december anmälda interpellation. 1976/77:59, till herr socialministern, och anförde:

Herr talman! Fru Andréns har frågat socialministern om han anser det lämpligt att tillsätta en utredning för att klarlägga behovet av forskning, utbildning, information och andra åtgärder för att på ett mer effektivt sätt bekämpa de allergiska sjukdomarna.

Enligt fastställd ärendefördelning är det jag som har att besvara interpellationen.

Allergi är en samlad benämning på olika sjukliga reaktionssätt mot kemiska och andra substanser, t. ex. astma, s. k. hösnuva, eksem och andra former av hudutslag.

Såsom fru Andréns har framhållit i sin interpellation är allergiska problem mycket vanliga i vår tid och ofta besvärliga att komma till rätta med. En stor del av patienterna med allergiska sjukdomar behandlas av allmänläkare. Vissa patienter kräver emellertid specialistvård, främst vid lungmedicinska, internmedicinska, barnmedicinska, dermatologiska, otologiska och yrkesmedicinska kliniker. De astmasjuka har under de senaste decennierna fått betydligt förbättrade vårdmöjligheter genom att lungmedicinen i mycket betydande utsträckning har övertagit såväl sluten som öppen astmavård. Jag vill här nämna att socialstyrelsen år 1974 fastställde behörighetsvillkor för innehav av tjänst för vidareutbildad läkare inom verksamhetsområdet internmedicinsk allergologi. Därigenom bör rekryteringen av allergologiskt skolade läkare underlättas. En utbyggnad av yrkesdermatologin pågår också, vilket är viktigt för stora grupper av allergiker.

Eftersom överkänslighet mot olika ämnen är ett resultat av en immunologisk process, är det i hög grad angeläget att få till stånd en utveckling inom klinisk immunologi. Jag kan i detta sammanhang nämna att socialdepartementets sjukvårdsdelegation stöder denna specialitet vid fastställande av läkarfördelningsprogram.

Vad beträffar resurserna för forskning och utbildning i klinisk immunologi vill jag erinra om att en första professur i detta ämne nu har inrättats vid Karolinska institutet med placering vid Huddinge sjukhus. Vidare övervägs inom universitets- och högskoleämbetet frågan om den framtida benämningen på en befintlig professur i klinisk dermatologisk allergologi vid Karolinska institutet och dess anknytning till Karolinska sjukhusets verksamhet. Tjänster som professorer eller biträdande professorer i immunologi finns vidare vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg samt vid Karolinska institutet och statens bakteriologiska laboratorium.

En betydande grundforskning inom främst immunologi pågår i vårt land i nära samarbete med den internationella forskningen. Epokgörande forskningsinsatser har utförts i vårt land beträffande de s. k. allergen-

specifika IgE-antikropparna, vilket har gett nya möjligheter för diagnos och behandling vid allergiska sjukdomar. En praktiskt tillämpad forskning pågår också sedan länge. Beträffande astma äger bl. a. en omfattande forskning rum på flera lungkliniker på universitetssjukhus i samarbete med företrädare för allergologi, klinisk immunologi, klinisk fysiologi m. fl. Ett annat exempel härpå utgör ett med stöd från arbetarskyddsfonden i Malmö och Stockholm bedrivet projekt som tar sikte på att förebygga allergiska kontakteksem. Det är givetvis viktigt att forskningen inom detta område utökas och breddas genom samarbete mellan företrädare för berörda specialiteter.

När det gäller allergiska sjukdomar behövs också en bred information till både allergikerna själva och allmänheten. Detta gäller inte minst personer som i det dagliga arbetet kommer i kontakt med allergisjuka i förskolor, skolor, på arbetsplatser osv. Ökad information om möjligheterna att genom miljösanering underlätta allergikernas dagliga livsföring behövs liksom ökad förståelse för allergikernas problem.

Riksförbundet mot allergi gör med ett visst statligt stöd en utomordentligt värdefull insats på detta område. På det lokala planet är det enligt min mening lämpligt att distriktssköterskorna i första hand informerar om allergiska reaktioner och om vad som går att göra för att skapa symtomfria miljöer eller minska patienternas lidanden.

Av vad jag här har sagt framgår att allergiska sjukdomar är ett omfattande och svårbemästrat problem. Jag vill nämna att jag avser att inom kort ta upp allergifrågan med tillgänglig expertis inom mitt ansvarsområde. Meningen är att dessa kontakter skall ge ökad kunskap om lämpligt sätt att angripa allergiproblematiken.

Fru ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag ber först att få tacka statsrådet Troedsson för svaret på min interpellation.

Det är ett ganska utförligt svar. Statsrådet uppehåller sig främst vid de medicinska synpunkterna och resurserna. Även om detta är viktigt tycker jag nog att statsrådet Troedsson i svaret ägnar sig alltför ensidigt åt forskningssidan och betraktar allergin nästan enbart som ett sjukdomstillstånd. Statsrådet bortser från att allergianlagen – den atopiska allergin – utgör 10–15 % av all allergi. Svaret går därför inte heller in på grundproblemen, nämligen vikten av att kunna hålla sig borta från de allergiframkallande ämnena. Den så viktiga profylaktiska sidan tas knappast upp alls i svaret. Inte heller den internmedicinska allergologin poängteras tillräckligt, trots att så många besvär debuterar i barnåldern och att förebyggande åtgärder då kan åstadkomma bestående resultat.

Statsmakterna har dock observerat pediatrikens betydelse inom allergiområdet genom att fastlägga barnallergologin som en subspecialitet. Socialstyrelsen har också företagit en utredning som resulterat i betänkandet "Pediatrik på 80-talet".

Man får inte bortse från att de allergiska sjukdomarna utgör en stor

Torsdagen den
20 januari 1977

*Om bekämpandet
av allergiska
sjukdomar*

post inom sjukvården, varför det även måste vara ekonomiskt försvarbart med specialbehandling av dessa annars kroniska sjukdomar. Det är alltså nödvändigt med en generell profylax. De flesta allergiska barn kan få bestående men om förebyggande åtgärder ej sätts in. Därför hade det varit angeläget om man i svaret mer tagit upp problemet med barnläkare, skolläkare och t. ex. verksläkare, vilka i stor utsträckning får ta emot allergikerna men som inte har någon egentlig utbildning på det här området.

Det ser ju ut som om allergisjukdomarna är på väg att sprida sig ytterligare, och det poängterade också statsrådet Troedsson. Orsakerna kan vara många, men mycket hänger säkerligen samman med miljön och en rad nya ämnen som kommit till användning. Yrkesallergierna utgör endast 1-2 % av alla allergier. Men de utgör ändå en mycket stor andel av alla yrkessjukdomar.

Vi kan inte begära att t. ex. allmänläkarna, som inte har utbildning på det här området, skall kunna ge adekvat behandling. Tyvärr är det många allergiker som inte håller med statsrådet om att behandlingen blivit så mycket bättre just därför att så få läkare är utbildade inom allergin.

En av de vanligaste allergierna är astma. Denna sjukdom kan vara av olika slag och kan därför inte alltid behandlas lika. Därför är det inte säkert att alla astmapatienter får en bättre behandling nu, trots att lungmedicinen övertagit större andelen av astmavården. Just den allergiska astman måste ju i stället behandlas genom sanering av miljön och genom förebyggande åtgärder, vilket inte alla lungläkare har utbildning för. En professur i barnallergologi är därför bl. a. mycket angelägen, och det tror jag också att vi är överens om.

Det är helt riktigt, som statsrådet säger i sitt svar, att en bred information behövs när det gäller de allergiska sjukdomarna, som ju berör ca en miljon människor – en information inte bara till allergikerna själva, till de anhöriga och till allmänheten utan också till samhället.

Riksförbundet mot allergi, som är en synnerligen livaktig organisation, har ju under 1976 sökt sprida information som jag tror i viss mån verkligen har gått hem. Men det behövs naturligtvis ytterligare och större insatser på det här området.

Visst vore det bra om distriktssköterskorna skulle kunna göra rejäla insatser när det gäller information om och förebyggande av allergiska reaktioner. Men inte heller distriktssköterskorna har tillräcklig utbildning på det här området, utan de måste i så fall få sådan, och deras antal måste också utökas eftersom de redan nu är ganska betungade av alla sina olika uppgifter.

Eftersom saneringsåtgärder av olika slag behövs, borde det därför vid varje sjukhus allergologiska enhet finnas en särskilt utbildad saneringsexpert som i samråd med läkare hjälpte till att föreslå olika saneringsåtgärder i den sjukes hem. Dessa saneringsexperten kunde gärna vara specialutbildade kuratorer.

Men det är inte bara hemmet som berörs utan hela samhällets planering. Vi medverkar nämligen i vårt samhälle till att bibehålla de sjuka inom vårdapparaten – de som har en allergisk disposition får genom för dem olämpliga miljöer en manifesterad allergi. När det gäller atopisk – alltså ärftlig – allergi måste man angripa grundorsaken. Man måste eliminera de allergiframkallande ämnena, som vi omger oss med, och samhället måste då gå före i utvecklingen. Det är därför synnerligen viktigt att alla offentliga lokaler är fria från allergiframkallande ämnen, varför man bör undvika t. ex. heltäckningsmattor och olämpliga växter. Likaså bör rökförbud råda. Särskilda rökrum för dem som röker bör därför finnas på sjukhus, i samlingslokaler, skolor o. d. Djurförbud i allmänna lokaler bör övervägas liksom i vissa utrymmen på våra färdmedel.

Som vi alla förstår är allergiproblemen inte lösta i en handvändning, men jag hoppas att statsrådet Troedsson och jag är överens om att kraftfulla åtgärder måste sättas in på bred front och fortast möjligt. Därför hade jag föreslagit en utredning för att om möjligt få med alla de områden och aspekter som jag här tagit upp och naturligtvis många andra som dessutom finns – och då forskningen inte att förglömma.

Herr talman! I en utredning borde självklart representanter för allergikerna själva finnas med för att som experter kunna redogöra för sina synpunkter och behov. Jag hoppas därför att de experter som statsrådet har för avsikt att sammankalla kommer att bestå av bl. a. någon allergiker eller anhörig till sådan och av någon utbildad allergologisk expert.

Fru statsrådet TROEDSSON:

Herr talman! Jag kan helt hålla med fru Andrén när det gäller vikten av att satsa på förebyggande åtgärder inom detta område såväl som inom många andra. Fru Andrén framförde en lång rad konkreta förslag till vad hon ansåg borde göras. Givetvis är jag nu inte beredd att ta ställning till dem – det vore att föregripa de rådslag som jag ämnar ha på detta område.

När det gäller utbildningen tror jag att allergiska reaktioner i dag verkligen ägnas stor uppmärksamhet inom denna när det gäller all sjukvårdspersonal. Men det är mycket möjligt att dessa inslag skulle kunna kompletteras med vidareutbildning på detta område under fortbildningsdagar i landstingens regi. Det är en av de frågor som kommer att tas upp till diskussion. Informationen är naturligtvis av stor betydelse, och jag håller helt med fru Andrén att det inte bara gäller allergikerna själva och vad som bör iaktas i den dagliga livsföringen utan att det är inte minst viktigt – och kanske allra viktigast – att hos allmänheten verkligen skapa förståelse för de allergisjukas problem.

Jag kan helt dela fru Andréns uppfattning om att astmatiker i stor utsträckning är allergiska mot tobaksrök. Jag tycker också att samhället här borde gå före med gott exempel och att offentliga miljöer så långt möjligt skall vara rökfria, vilket då också skulle innebära att rökrum får inrättas. Den utvecklingen är redan på väg – jag kan här nämna

SJ:s restaurangvagnar och försäkringskassornas lokaler. Jag tycker att den inriktningen är riktig.

Jag skulle kanske också något beröra allergiproblemen i arbetslivet, eftersom allergiframkallande ämnen där kan förekomma i mycket höga koncentrationer. Sedan ett allergiskt tillstånd väl har uppstått behövs det i allmänhet en mycket liten förnyad disposition för att framkalla den allergiska reaktionen. Av det skälet är det svårt att fastställa de hygieniska gränsvärden som förebygger allergier. I arbetarskyddsstyrelsens gränsvärdeslista har emellertid tagits upp särskilt låga värden för ämnen med starkt allergiframkallande tendens. Den viktigaste förebyggande åtgärden är naturligtvis att ersätta hälsofarliga ämnen och produkter med ofarliga eller mindre farliga sådana. Om det inte går, måste man försöka att effektivt förhindra att damm, rök, gaser och ångor sprids på arbetsplatsen. Jag kan också nämna att detta synsätt kommer att prägla det förslag till ny arbetsmiljölag som regeringen avser att inom kort överlämna till lagrådet för granskning. Jag är övertygad om att det i sig skulle ha avsevärda förebyggande effekter.

Fru Andrén var också inne på frågan om boendemiljön. Detta är ju inte mitt ämnesområde, utan här kommer bostadsdepartementet in i bilden, men jag föreställer mig att det efter det här rådslaget kan finnas all anledning att ta kontakt med bostadsdepartementet i dessa frågor liksom det också kan komma att finnas anledning att ta kontakt med utbildningsdepartementet när det gäller forskning och undervisning på detta område.

Fru ANDRÉN (fp):

Herr talman! Jag är tacksam för de kompletterande upplysningar som statsrådet Troedsson gav här och som vittnar om att hon har en positiv inställning till att ta itu med de allergiska problemen. F. ö. är jag naturligtvis beredd att vänta på senare informationer och rapporter med anledning av de undersökningar som statsrådet nu har för avsikt att påbörja beträffande allergiproblematiken. Jag vill understryka att hela samhällsplaneringen borde diskuteras även ur allergisynpunkt och att jag hoppas att förslag till konkreta åtgärder inte kommer att låta vänta på sig alltför länge.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 18 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1976/77:58 till arbetsmarknadsutskottet

§ 19 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1976/77:232-234 till konstitutionsutskottet

1976/77:235–239 till skatteutskottet
1976/77:240–243 till justitieutskottet
1976/77:244 och 245 till lagutskottet
1976/77:246 till utrikesutskottet
1976/77:247–249 till försvarsutskottet
1976/77:250–258 till socialförsäkringsutskottet
1976/77:259–273 till socialutskottet
1976/77:274–282 till utbildningsutskottet
1976/77:283–289 till trafikutskottet
1976/77:290 och 291 till jordbruksutskottet
1976/77:292–296 till näringsutskottet
1976/77:297–301 till arbetsmarknadsutskottet
1976/77:302–305 till civilutskottet

§ 20 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen

1976/77:79

§ 21 Herr talmannen meddelade att propositionerna nr 100 och 101 skulle sättas sist på morgondagens föredragningslista.

§ 22 Anmäldes och bordlades

Proposition

1976/77:56 om ändring i civilförsvarslagen (1960:74)

§ 23 Anmäldes och bordlades

Motioner

1976/77:306 av herr *Andersson* i Gamleby *m. fl.* om åtgärder mot missbruk av den fria nomineringsrätten vid allmänna val

1976/77:307 av herrar *Hugosson* och *Pettersson* i Lund om ökat sekretesskydd för statistiskt material

1976/77:308 av herr *Johansson* i Trollhättan om viss översyn av reglerna rörande ogiltig valsedel

1976/77:309 av herr *Richardson* om riksdagens arkiv

1976/77:310 av herr *Nilsson* i Kalmar *m. fl.* om forskning rörande inverkan av ett lågt löneläge inom en region

1976/77:311 av herr *Nilsson* i Kalmar *m. fl.* om etableringskontroll

1976/77:312 av fru *Radesjö* och herr *Wååg* om uppgiftslämnandet till offentlig myndighet

1976/77:313 av herr *Tarsehys m. fl.* om en fördelningspolitisk utredning

1976/77:314 av herr *Åkerlind m. fl.* om begränsningen i det offentliga uttaget av avgifter

1976/77:315 av fru *Andersson* i Hjärtum och fru *Göthberg* om rätten till avdrag vid beskattningen för representationskostnader

1976/77:316 av fru *Eliasson* och herr *Sjernerström* om befrielse för frikyrkosamfund från skyldigheten att i visst fall erlägga arvsskatt

- 1976/77:317 av herr *Hovhammar m. fl.* om beskattningen av inflationsvinster
- 1976/77:318 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* om översyn av reglerna för beskattning av byggmästare vid viss fastighetsförsäljning
- 1976/77:319 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* om beskattningen av konstnärer
- 1976/77:320 av herr *Komstedt m. fl.* om avdrag vid beskattningen för tantiem eller liknande ersättning från fåmansföretag
- 1976/77:321 av herr *Leuchovius m. fl.* om förmögenhetsbeskattningen av levande inventarier i jordbruk
- 1976/77:322 av herr *Lundgren m. fl.* om aktievinstbeskattningen
- 1976/77:323 av herr andre vice talmannen *Magnusson m. fl.* om avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för reparation av egnahemsfastighet
- 1976/77:324 av herr *Nygren m. fl.* om beskattning av annonser i annonsblad
- 1976/77:325 av herrar *Signell* och *Rosqvist* om alkoholupplysning bekostad av Systembolaget
- 1976/77:326 av herr *Strindberg* om bibehållande av tullverkets verksamhet i Gryt och Arkösund
- 1976/77:327 av herr *Söderström m. fl.* om ökad möjlighet till extra avdrag på grund av nedsatt skatteförmåga
- 1976/77:328 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorp om rätten till avdrag vid inkomsttaxeringen för arbetskläder
- 1976/77:329 av fru *Andrén* och herr *Jonsson* i Alingsås om straffrättsligt ansvar för onykterhet vid förande av traktor
- 1976/77:330 av fröken *Engman* och herr *Ulander* om åtgärder mot den ekonomiska brottsligheten
- 1976/77:331 av herr *Winberg m. fl.* om kriminalvården i anstalt
- 1976/77:332 av herr *Winberg m. fl.* om åtgärder för att bekämpa brottsligheten
- 1976/77:333 av fru *Andersson* i Kumla *m. fl.* om gemensam vårdnad av barn
- 1976/77:334 av herrar *Johansson* i Växjö och *Bengtsson* i Hamneda om resekostnad vid utövande av umgängesrätt
- 1976/77:335 av herr *Wästberg* i Stockholm *m. fl.* om en ny aktiebolagslag
- 1976/77:336 av herrar *Nordin* och *Fiskesjö* om översyn av bestämmelserna rörande vapenexport
- 1976/77:337 av herr *Oskarson m. fl.* om länderinriktningen av svenskt u-landsbistånd
- 1976/77:338 av herr *Werner m. fl.* om Sveriges utträde ur Världsbanksgruppen
- 1976/77:339 av herr *Werner m. fl.* om avslag på anslagen till Asiatiska utvecklingsbanken och Asiatiska utvecklingsfonden
- 1976/77:340 av herrar *Brännström* och *Hedberg* om höjt anslag till särskild hjälpverksamhet till förmån för värnpliktiga och deras anhöriga

- 1976/77:341 av herrar *Henrikson* och *Brännström* om verksamheten vid försvarets förvaltningskola
- 1976/77:342 av herr *Lindblad* om de folkrättsliga konsekvenserna vid ianspråktagande av civil personal inom krigsorganisationen
- 1976/77:343 av herr *Lindblad* om direktrekrytering av värnpliktiga till civilförsvaret
- 1976/77:344 av fru *Sundström* och herr *Svarberg* om ytterligare medel för information i säkerhets- och försvarspolitiska frågor
- 1976/77:345 av herr *Gahrton* om pensionärernas ekonomiska förhållanden
- 1976/77:346 av herr *Gillström m. fl.* om rätt till efterlevandepension i vissa fall
- 1976/77:347 av herrar *Hedberg* och *Hagberg* i Örebro om vidgad rätt till ersättning för asbestskador
- 1976/77:348 av fru *Hörnlund* och fru *Håvik* om vidgad rätt för fader till föräldrapenning
- 1976/77:349 av fru *Hörnlund m. fl.* om vidgad rätt för utländska medborgare till bidragsförskott
- 1976/77:350 av fru *Johansson* i Tidaholm och fröken *Öhrsvik* om vidgad rätt till föräldrapenning vid vård av sjukt barn
- 1976/77:351 av herr *Nilsson* i Kristianstad om förenklat förfarande vid handläggningen av bidragsansökningar
- 1976/77:352 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorp om kostnadsfria läkemedel för psoriasis
- 1976/77:353 av fru *Wohlin-Andersson m. fl.* om inkomstgränsen för erhållande av studiehjälp
- 1976/77:354 av herr *Wästberg* i Stockholm om rätten till pensionsgrundande inkomst vid reducerad förtidspension
- 1976/77:355 av herr *Biörck* i Värmdö om akutsjukvården
- 1976/77:356 av herr *Gillström m. fl.* om viss ändring i lagen om bidragsförskott
- 1976/77:357 av fru *Hedvall* och fru *Rydle* om en barnmiljödelegation
- 1976/77:358 av herr *Hjorth m. fl.* om yrkesmedicinsk verksamhet vid Akademiska sjukhuset i Uppsala
- 1976/77:359 av herr *Jansson m. fl.* om förbättrad arbetsmiljö för kyrkogårdsarbetare
- 1976/77:360 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* om godkännande av THX-preparatet, m. m.
- 1976/77:361 av herr *Jonsson* i Alingsås och fru *Håkansson* om sjukvårdsutbildning för ambulansförare
- 1976/77:362 av herr *Nilsson* i Agnäs *m. fl.* om nykterhetsvården bland ungdom
- 1976/77:363 av herr *Signell m. fl.* om anvisningar rörande behandling med kortvåg m. m.
- 1976/77:364 av herr *Wästberg* i Stockholm och fru *Andrén* om alkoholistvård som medicinsk specialitet

- 1976/77:365 av fru *Sundström m. fl.* om utformningen av statsbidraget till regionala museer
- 1976/77:366 av herr *Andersson* i Lycksele *m. fl.* om översyn av reglerna för statsbidrag till elevhem
- 1976/77:367 av herr *Andersson* i Lycksele *m. fl.* om utbyggnad av den gymnasiala musikutbildningen i Norrland
- 1976/77:368 av herr *Biörck* i Värmdö och fru *Sundberg* om den tekniskt-naturvetenskapliga undervisningen inom grundskolan
- 1976/77:369 av herr *Bladh m. fl.* om den framtida användningen av läroanstalten Nääs
- 1976/77:370 av fru *Eliasson* och herr *Stjernström* om en musikterapeututbildning i Östersund
- 1976/77:371 av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.* om verksamheten vid Textilinstitutet i Borås
- 1976/77:372 av herr *Hagberg* i Örebro och fru *Hjelm-Wallén* om vidgad föräldrautbildning, m. m.
- 1976/77:373 av herr *Hjorth m. fl.* om utbildning i yrkesmedicin
- 1976/77:374 av herr *Jönsson* i Arlöv *m. fl.* om inrättande vid länskolnämnden i Malmöhus län av en konsulenttjänst för alkohol-, narkotika- och tobaksfrågor
- 1976/77:375 av herr *Nilsson* i Norrköping *m. fl.* om inrättande vid universitetet i Linköping av en professur i onkologi
- 1976/77:376 av herr *Nilsson* i Östersund *m. fl.* om försöksverksamhet med utbildning av maskinförare
- 1976/77:377 av fru *Rydle* och herr *Åkerlind* om viss samordning av vuxenutbildningen
- 1976/77:378 av fru *Sandéhn* och herr *Bladh* om ersättning till lärarkandidater vid praktiktjänstgöring
- 1976/77:379 av herr *Svensson* i Skara *m. fl.* om livsmedelsteknisk utbildning i Skaraborgs län
- 1976/77:380 av herr *Wiklund m. fl.* om ökad invandrarundervisning genom studieförbunden
- 1976/77:381 av herrar *Bengtsson* i Landskrona och *Silfverstrand* om ändrade bestämmelser rörande bilbälten
- 1976/77:382 av fru *Eliasson m. fl.* om en särskild vintertaxa för tågresor, m. m.
- 1976/77:383 av fru *Fredrikson m. fl.* om viss samrådskyldighet för vägverket
- 1976/77:384 av herr *Hugosson m. fl.* om vägverkets förrådsfond
- 1976/77:385 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* om ändring av SJ:s bestämmelser rörande studeranderabatt
- 1976/77:386 av fru *Mårtensson m. fl.* om ombyggnad av väg 82 mellan Bollnäs och Alfta
- 1976/77:387 av herr *Nilsson* i Uddevalla *m. fl.* om upprustning av Lysekilsbanan, m. m.

- 1976/77:388 av herr *Wästberg* i Stockholm och fru *Fränkel* om införande av ett interrailkort för pensionärer
- 1976/77:389 av herr *Björck* i Nässjö om representation för den enskilda detaljhandeln i livsmedelsverkets styrelse
- 1976/77:390 av herr *Johansson* i Hållsta om upparbetande av farligt kemiskt avfall
- 1976/77:391 av herr *Johnsson* i Mölndal och fru *Fredrikson* om åtgärder mot nedsmutsning av havet
- 1976/77:392 av herr *Wachtmeister* i Johannishus om inrättande vid lantbruksnämnden i Blekinge län av en konsulenttjänst för pälsdjursnäringen
- 1976/77:393 av herr *Adamsson m. fl.* om stöd till gasverk
- 1976/77:394 av herr *Berndtson m. fl.* om civilt utnyttjande av krigsmaterielindustrins resurser
- 1976/77:395 av herr *Jönsson* i Arlöv *m. fl.* om återinförande av affärstidslagen
- 1976/77:396 av herr *Lövenborg* och fru *Marklund* om kartongtillverkning vid ASSI:s anläggning i Karlsborg
- 1976/77:397 av fru *Marklund* och herr *Lövenborg* om igångsättande av gruvdrift i Kaunisvaara, m. m.
- 1976/77:398 av fru *Marklund* och herr *Lövenborg* om en industri för tillverkning av försvarsmateriel i Boden
- 1976/77:399 av herr *Ollén* om ändrade regler för beviljande av strukturarantilån
- 1976/77:400 av herr *Söderqvist m. fl.* om anslag till Rikskommittén för folkomröstning om kärnkraft
- 1976/77:401 av herr *Wachtmeister* i Staffanstorps om livsmedelssubventionernas betydelse från konkurrenssynpunkt
- 1976/77:402 av fru *Wohlin-Andersson m. fl.* om inrättande av ett produktutvecklingscentrum i Linköping
- 1976/77:403 av fru *Andersson* i Hjärtum *m. fl.* om löneförmånerna för statligt anställd med uppdrag som riksdagsledamot
- 1976/77:404 av fru *Cederqvist* och herr *Persson* i Karlstad om psykologkonsulter vid arbetsförmedlingarna
- 1976/77:405 av herr *Fagerlund m. fl.* om invandrapolitiken
- 1976/77:406 av herr *Hugosson m. fl.* om sysselsättningsfrämjande åtgärder inom Göteborgsregionen
- 1976/77:407 av fru *Johansson* i Tidaholm *m. fl.* om vidgat försäkringskydd vid arbetsmarknadsutbildning
- 1976/77:408 av fru *Mårtensson m. fl.* om miljövårdande åtgärder vid vattenkraftsutbyggnad
- 1976/77:409 av herr *Nilsson* i Kalmar *m. fl.* om regionalpolitiska åtgärder i sydöstra Sverige
- 1976/77:410 av fru *Stålberg m. fl.* om åtgärder för att främja yrkesverksamheten bland kvinnor i glesbygdsområden, m. m.

- 1976/77:411 av herr *Svartberg m. fl.* om bibehållande av arbetsmarknadsutbildningen i Hunnebostrand
- 1976/77:412 av herr *Söderström* om lokalbehovet för AMU-center i Norrköping
- 1976/77:413 av fröken *Öhrsvik m. fl.* om utökad försöksverksamhet med halvskyddad sysselsättning för ungdom
- 1976/77:414 av herr *Andersson* i Gamleby *m. fl.* om användningen av permanenta bostäder för fritidsboende, m. m.
- 1976/77:415 av herr *Claeson m. fl.* om förbättring av sophämningspersonalens arbetsförhållanden
- 1976/77:416 av fru *Dahl* om vidgad rätt till bostadslån för miljöförbättrande åtgärder
- 1976/77:417 av herr *Hägelmark* om uppsättning av utomhusantenn för amatörradioanläggning
- 1976/77:418 av herr *Hägelmark* om kontroll av isoleringen i nyproducerade bostäder
- 1976/77:419 av herr *Johansson* i Hållsta om intrångsersättningen vid framdragande av kraftledning
- 1976/77:420 av fru *Johansson* i Uddevalla *m. fl.* om förbud mot heltäckningsmattor i offentliga lokaler
- 1976/77:421 av herr *Nilsson* i Norrköping om förändringar av den statliga bostadsfinansieringen
- 1976/77:422 av herr *Werner m. fl.* om ändrade bestämmelser rörande bostadsstöd
- 1976/77:423 av herr *Werner m. fl.* om hyra vid förlängning av hyresavtal
- 1976/77:424 av herr *Werner m. fl.* om höjt anslag till lånefonden för kommunala markförvärv, m. m.
- 1976/77:425 av herr *Werner m. fl.* om ändrade grunder för tomträttslån
- 1976/77:426 av herr *Werner m. fl.* om ändrade regler för pensionärernas kommunala bostadstillägg, m. m.
- 1976/77:427 av herr *Werner m. fl.* om överförande av privata hyreshus i samhällets ägo
- 1976/77:428 av herr *Westberg* i Hofors *m. fl.* om begränsning av antalet hundar i tätorter
- 1976/77:429 av fru *Wohlin-Andersson m. fl.* om inkomstgränsen för erhållande av bostadsbidrag
- 1976/77:430 av fröken *Öhrsvik m. fl.* om begränsning av det privata ägandet av flerfamiljshus

§ 24 Anmälan av interpellation

Nr 57

Torsdagen den
20 januari 1977

Anmälades och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 19 januari

*Anmälan av
interpellation*

1976/77:80 av herr *Lidgard* (m) till herr statsministern om en kampanj mot dödsstraffet:

Förenta nationernas generalsekreterare har tidigare årligen avgivit rapporter till generalförsamlingen om situationen i de olika medlemsländerna beträffande dödsstraffets tillämpning. Fr. o. m. 1975, då en särskilt fyllig rapport avlämnades, skall ärendet studeras under femårsperioder. I sistnämnda rapport uttalar rapportören bl. a. att det är utomordentligt svårt att avgöra om det föreligger någon utveckling i riktning mot en begränsning i utnyttjandet av dödsstraffet. Endast åtta av FN-staterna har helt avskaffat dödsstraffet. I ytterligare 15 stater är dödsstraffet avskaffat för vanlig brottslighet men finns kvar för speciella fall, i allmänhet i krigssammanhang. Tre stater slutligen har visserligen dödsstraffet kvar i sin lagstiftning men begagnar sig av sedvana inte därav. Sammanlagt 126 medlemsstater av i detta sammanhang redovisade 137 har alltså helt eller delvis dödsstraffet kvar i sin lagstiftning. Alltför ofta möter vi också i dagstidningarna uppgifter om verkställda dödsdomar. Vi borde alltså vara vana.

Men ändå upplever många måndagen den 17 januari 1977 som en skammens dag. Det var den dag, då man i Förenta staterna efter tio års uppehåll verkställde en dödsdom. Och reaktionerna kommer inte att bli mindre om den i Frankrike just inledda rättegången mot en ung mördare resulterar i en dödsdom, som går i verkställighet. Man kan fråga sig varför just avrättningen i Salt Lake City upplevs så aggraverande, grym och förnedrande. Helt säkert därför att man väntat sig något annat av Förenta staterna, av denna stora och välorganiserade demokrati, av detta land vars många vetenskapsmän och nobelpristagare löst problem, medicinska och andra, av utomordentlig betydelse för mänskligt liv, än en brutal exekution. In i det längsta hade man hoppats att de amerikanska myndigheterna skulle förmå att finna en väg ut ur den situation som uppkommit, sedan den amerikanska högsta domstolen förklarar att dödsstraff i och för sig inte kunde anses strida mot den amerikanska konstitutionen.

Skammen för denna oförmåga i det enskilda fallet och för att dödsstraff praktiseras i så många länder vidhäftar oss alla. Det är politikernas och juristers skyldighet att globalt gå ut till de stater och de människor som fortfarande tror på våld och på dödsstraff som avskräckande i kampen mot den grova brottsligheten.

Även om man inte övertygar envåldshärskare eller stater med andra

*Meddelande om
frågor*

samhällsideal än de västerländska demokratierna, så har man gjort ett gott arbete om man för framtiden lyckas säkerställa dessa demokratier mot framtida bruk av dödsstraffet.

Skulle man inte nu omedelbart reagera mot vad som förekommit är risken överhängande för ett fortsatt blodbad. Sexhundra människor sitter i de amerikanska fängelserna dömda till dödsstraff. Mer än hälften av dessa domar torde kunna anses icke stridande mot den amerikanska grundlagen och kan därför exekveras – på olika sätt alltefter varje amerikansk stats egna bestämmelser, mer eller mindre grymt men alltid lika förnedrande. Dödsstraffet som sådant, och det enligt en i demokratisk ordning tillkommen lagstiftning tillåtna beslutet att döda en människa, är förnedrande för alla, inte bara för den dömd, hans åklagare, hans domare eller bödel.

Dödsstraffets vara eller icke vara är en månghundraårig juridisk diskussionsfråga; de så att säga sakliga argumenten för och emot dödsstraffet har ventilerats och ställts emot varandra så länge att något nytt sannolikt inte kan vinnas på den vägen.

I det korståg mot dödsstraffet som den senaste avrättningen och risken för fortsättningen måste utlösa får man söka andra medel än de traditionella. Att beskriva det onda ingående – i hela dess brutala och chockerande natur – på ett sådant sätt att människor inte kan komma ifrån att ta ställning är alltid osympatiskt. Låg en sådan tanke bakom det utrymme som Sveriges Radio/TV ägnade händelserna i Utah kan programinslagen – som i och för sig var chockerande – godtagas och ger väl också vissa anvisningar om metoder som kan väljas.

I vårt land har vi sedan gammalt intagit en avvisande hållning till dödsstraffet. Vi har nu också ett direkt grundlagsbud av innebörd att lag eller annan föreskrift ej får innebära att dödsstraff skall kunna ådömas. Många initiativ har tagits från svensk sida för att hålla i gång temporärt tynande diskussioner om dödsstraffets avskaffande. Tiden synes nu ånyo vara mogen för ett initiativ och jag hemställer om kammarens tillstånd att till herr statsministern få ställa följande fråga:

Är statsministern villig att på något sätt medverka till att vårt land tar initiativet till en kampanj mot dödsstraffet, som är avsedd att få internationell räckvidd?

§ 25 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 20 januari

1976/77:206 av herr *Måbrink* (vpk) till herr jordbruksministern om förbud mot användning av fenoxisyra innehållande giftet dioxin:

Avser statsrådet att vidta åtgärder i syfte att förbjuda användningen av fenoxisyrans 2,4,5-T innehållande giftet dioxin?

1976/77:207 av herr *Nilsson* i Agnäs (m) till herr utbildningsministern om tjänstebrevsrätten vid universiteten:

Vid vissa fakulteter har de inskrivna fått politisk propaganda sig tillsänd med tjänstepost. Många studenter upplever det som en kränkning att på detta sätt bli föremål för s. k. information, stundom med inbetalningskort och uppmaning att stödja viss politisk verksamhet eller någon befrielseörelse.

Anser herr statsrådet att rätten till tjänsteförsändelse vid universitet omfattar även spridning av politisk skrift som icke har samband med undervisningen?

1976/77:208 av herr *Bladh* (s) till fru statsrådet *Mogård* om åtgärder mot bristen på behöriga slöjd- och textillärare:

Det råder stor brist på slöjd- och textillärare. Enligt rapport från arbetsmarknadsstyrelsen inför höstterminen 1976 har bristen på examinerade lärare ytterligare försämrats.

Av 289 tillsatta slöjdlärare för hela höstterminen 1976 saknar 135 erforderlig utbildning.

Vad beträffar textillärare tillsattes inför läsåret 1976/77 450 lärare, varav 205 saknade behörighet.

Har statsrådet uppmärksammat den uppkomna situationen och kommer statsrådet med anledning därav att utöka utbildningen av berörda lärarkategorier så att balans erhålls mellan tillgång och efterfrågan på behöriga slöjd- och textillärare?

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 16.50.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert